



ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

православље.срб ; www.pravoslavlje.rs

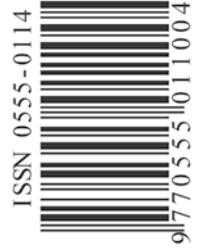
Излази 1. и 15. у месецу

15. јун 2013. године

Цена 90 динара

Број 1110

2,5 КМ



ISSN 0555-0114



**Посланица Светог
Архијерејског Сабора
Српске Православне
Цркве поводом јубилеја
Миланског едикта
(313–2013)**

**1700 година
Миланског едикта
– Дух едикта
и даље је са нама!**

*Ходиши, људи, и видиши дела Бога
Који учини чудеса на земљи!*

Ево, овог лета доброте Господње дарована нам је ретка и истинска свечаност: дато нам је да прослављамо 1700 година од дана када је Промисао Божји проговорио кроз светога цара Константина и дао слободу и силу вери хришћанској. Заиста је ово посебно лето и посебан јубилеј! Јер, свети цар Константин не бејаше обичан римски император, попут других. Јер, његова победа не беше победа попут других. Јер, његов Едикт не беше обични царски указ којим се неко, употребом царске моћи, присиљава да се покори властима. Напротив: све то беше посебно и благословено, све то беше толико значајно и велико да и ми данас славимо светлост која нам је засијала Миланским едиктом 313. године и великим делом славнога Константина. Иако сва хришћанска васељена слави, ми, православни хришћани, а поготову верни народ наше свете помесне Цркве славимо са умноженом радошћу јер славимо сазивача Првог васељенског сабора, нашег суграђанина, човека којег су подигле наше реке и наше равнице, грејало наше сунце и отхранила наша земља. Зато поручујемо свим православним хришћа-



нима, као и свима хришћанима и нашим пријатељима других вера који схватају значај Миланског едикта: нека се умножи духовна радост и славље!

С правом се наша Црква дичи светим царем Константином. Не дичи се она само рођењем његовим овде, у древноме Наисосу, данашњем Нишу, него свиме оним што је он видео и постигао. Ниш ондашњи не беше неко забачено село, али не беше ни моћни Рим, ни древна Атина, ни богати Коринт, ни космополитска Александрија. Па ипак, Промисао Божји који делује увек путевима неисказивим и мале у великоме прославља, даде да ни из једног од ових градова не изиђе човек и цар који је толико схватао величину Христове личности и науке, као што то учини Константин Нишки. Не преузносећи се пореклом, он се прославио својим великим делима – као цар и државник, али најпре и највише као слободољубац, и слобододаватељ, и поклоник Крста и Христа. Управо зато нити га је понео отаџбински понос Римљана, нити гордост древне философије, ни бахатост Коринћана, ни индиферентност Александри-

јаца. Него га просветли Светлост Христовог Ваксрења и Његове победе над смрћу, тако да је Христовим Крстом постао већи, славнији, духовно богатији и већи космополит од свих својих претходника.

Истинска величина се види у способности да видимо даље и дубље, да испод замагљене површине видимо јасну унутрашњост. Управо такав беше цар Константин, такав беше и његов славни Едикт који прослављамо. Видећи Светлост Тиху Свете Славе бесмртног Оца небеског, он је видео даље и јасније од ма ког од својих претходника на трону римском. Он је, данас знамо и слободно можемо рећи, видео бар 1700 година унапред. Јер, непосредно пред сјај Миланског едикта Цркву и империју потресали су Диоклацијанови прогони, најкровавији и најперфиднији до тада. Они су Цркву украсили мноштвом мученика, али су позну антику нагрдили невиђеном свирепошћу: у доба које се дично философијом, културом и цивилизацијом, прогоњени су, огњем и мачем, људи чија је једина кривица била у томе што нису веровали у мноштво лажних богова, него у Једнога и Јединога Бога – у Господа Исуса Христа, само зато што нису хтели да учествују у култу власти него су проповедали љубав за сваког человека. И управо када се чинило да ће антика неславно завршити свој славни ток у крви хришћанских мученика, долази Константинова, али и Христова победа. Долази повратак тадашње културне васељене њој самој у откривању трајних вредности хришћанске вере које постају трајне вредности пре свега хришћанске културе, а потом сваке цивилизације. А све је то било могуће само због боговидне далековидности нашег суграђанина – Константина Великог и Славног.

„Увиђајући већ одавно да не треба порицати слободу религије никоме“, вели овај славни човек на почетку Миланског едикта. Никада се ниједан цар пре њега, а ретко ко и после њега, није уздигао до тог степена богопознања и човекопознања. Јер – слобода је основ свеколиког постојања човековог уколико оно треба да оствари своје назначење. Човек је слободан јер је боголик, јер је створен по икони и подобију, по слици и прилици слободног Бога. Јесте да је чо-

век ту слободу злоупотребио још прародитељским грехом, јесте да човек ту слободу пречесто злоупотребљава на разне начине, често угрожавајући друге својом слободом. Али без слободе он није ништа, он се не осећа као човек јер му је у слободи дат осећај његовог назначења за слободну заједницу са Богом. То се тим пре односи на слободу религије. Јер, човек је по природи *homo religiosus*, религиозно биће, биће које у вери тражи смисао свога постојања. Вера, као највиша човекова активност којом он ступа у заједницу са живим Богом – дакле, као света вера, посебно захтева слободу. Јер, вера рађа наду, нада љубав, а љубави нема онде где влада присила. Зато је слобода вероисповести темељ свих осталих вредности, сваке цивилизације и културе која себе сматра вредном човековог поштовања и живљења у њој. Данас ми не тражимо ништа ни више ни мање од онога што је римском императору и потоњем светитељу постало јасно пре 1700 година. А то је основна чињеница да је човеку неопходно омогућити да слободно, ни од кога ометан, верује и исповеда онако како му срце жели и савест налаже. Нису тако далеко била времена када ово није било могуће. Нису тако далеко од нас простори где ово јесте могуће, али многи одступају од вере, не питајући себе уопште о смислу живота у друштвима која нуде такозвани болji живот.

Свети цар Константин Нишки, православни и европски, знао је да оба ова искушења прете да униште не само веру него и друштво, јер друштво без основних вредности само је понешто боље регулисан чопор вукова. Знао је свети Цар и видео да нити помаже присила да се верује или не верује само зато што је неко тако наредио. Знао је и да ниједно друштво неће преживети ако не дозволи свакоме своме грађанину оно основно – веру, искреност и слободу.

Био је свети Константин, у свом Едикту који данас прослављамо, „модернији“ и племенитији него многи властодрžци који су уследили после њега, или који владају данас, када су милиони хришћана у свету угрожени. Имајући слободу детета Божјег, он је знао на којим вредностима се може основати град. Потекавши из Ни-

ша, са раскрнице Истока и Запада, знаю је добре стране и једног и другог. Зато је саградио престоницу у светлости Новог Сиона и тој престоници подарио племенинити идеал који друштво може истински оплеменити – идеал *симфоније* или *сајлашија* Цркве и државе. Знао је свети Цар из свог личног искуства да не помаже ни сина војске ни јачина присиле ако се све не осени Крстом Христовим и не постане христоносно. Његово виђење – виђење победе у знаку Крста – јесте програм постојања Ромејског Царства после њега и програм „византијског комонвелта“, као и свих нас који делимо његову убеђеност да Христос увек и неизоставно побеђује. Његово виђење убедило га је у оно чиме су после њега хиљаду и више година непрекидно живели византијски цареви, као и српски краљеви и цареви: живу веру да сваки град и свако царство треба да се утемељи у Христовој жртви и у Његовом Вакрсењу, али најпре и највише – у ишчекивању Другог доласка Христовог. И ми данас знамо даје усклик „овим побеђуј“ трајно упућен не само њему него и свима. Знамо да је само у знаку Свепобеде могућа било која победа. Константинова загледаност ка Истоку јесте иста она загледаност са којом ми сваки дан ишчекујемо јављање Господа нашега. То је загледаност у свету Евхаристију. Није случајно Велики Константин Миланским едиктом вратио Цркви све храмове и сва богослужбена места. Незнабожачки цареви, у својој жељи да науде Цркви, одузимали су места на којима се приносила божанска Евхаристија знајући да без Евхаристије нема хришћана, да је она њима хлеб насушни и свакидашњи, потребан за живот више од свега другог. Зато је и дао Цркви да приноси највећу од свих жртава и највећи од свих људских приноса – бескровну Жртву Евхаристије, Принос над приносима. Зато ће истинско прослављање Миланског едикта увек бити литургијско славље, литургијско сећање на историју нашег спасења у Христу, као и на Његов славни Други долазак.

Имајући, драга чеда духовна, такву величанственост нашег суграђанина пред очима и у срцима, потрудимо се да га будемо достојни, да се не поносимо само рођењем

у истом граду и у истој земљи у којима се роди највећи од римских царева. Он знадијаше за праве вредности, за веру, љубав и слободу – будимо достојни те вере, те љубави и те слободе! Он беше „модеран“ јер први јавно признаде слободу вероисповести као основно људско право – користимо и штитимо то право, дајмо својој деци обrazовање у вери благочестивој и у црквеном животу. Ако славимо свог најзначајнијег суграђанина, поучимо децу ономе чему је он сам поучио поданике свога царства, а то је лепота вере хришћанске. Ево, Константин беше свестан вредности и јединства Истока и Запада – баш као и свети Симеон и свети Сава после њега, као свети Николај Жички и Јустин Ђелијски, као сви они Оци Цркве који су нам говорили да се не опредељујемо за наметнуте опције и понуђене илузије него за царски пут „изнад Истока и Запада“. Понајпре – да разумемо оно што је у основи Миланског едикта, а то је суштинско, духовно јединство једне државе и друштва као основа свеколиког напретка његовог. Знао је Свети Цар Христове речи да „свако царство које се раздели само у себи, опустеће; и сваки град или дом који се раздели сам у себи, неће се одржати“ (Матеј 12, 25). Не можемо ни у Царство небеско отићи сами него идемо у Заједници, у Цркви, љубећи једни друге. Тим пре је та поука за нас и задатак свих нас као грађана овог друштва и ове старе европске државе: да будемо, попут великог Константина, миротворци јер ћемо се тако синовима Божјим назвати.

Прослављајући данас спомен светог раноапостолног цара Константина и његове свете мајке, царице Јелене, и радујући се слободи богослужења, проповедања, градње храмова, слободног исповедања и живљења вере хришћанске, што је њихова не-пролазна заслуга, молитвено се, са болом и сузама, сећамо наше браће и сестара, православних Срба на Косову и Метохији, на окупиранију светој српској земљи, као и крајишким Србима, прогнаних 1995. године! Сетимо се, молитвено и састрадално, и свих страдалника у Сирији и широм Истока! Сетимо се и свих жртава сирове „транзиције“, бездушних приватизација и социјалне неправде у свим њеним издањима!

Сви треба да се угледамо на светога цара Константина у његовом старању за сирочад, удовице, гладне и немоћне, као и на задивљујућу филантропску и добротворну делатност Цркве првих векова.

Сви ви, драга наша децо духовна, прихватите спремно и радосно, попут светога Константина Великога, свето Јеванђеље Христово! Чујте глас: *Овим побеђујаше!* – побеђујте Крстом Христовим, којим дође радосћ свему свету! Нека се свако људско срце просветли часним и животворним Крстом Господњим! Он је преобразио и осмислио васељену и историју. Он је вечни знак победе Христове над злом, грехом и смрћу. Васкрсење не бива без Крста, а ко год се Крсту Христову клања и њиме живи, тај узима учешће и у Васкрсењу Христовом, у победи Његовој „над кнезом овога света“ (Јов. 12, 31), над свим његовим тминама, обманама и неправдама.

Нека прослава испуњења седамнаест века од дана када је истина хришћанске вере засијала попут Сунца буде и свима нама повод да схватимо величину догађаја који прослављамо! Плод тога чудесног догађаја јесте остварење апостолске мисије Цркве у свету. Придружите нам се, драга наша децо духовна, у овоме слављу! Нека сваки наш дан буде ново прослављање Христа Господа, а у Њему и овога догађаја! Будимо сарадници Христови у делу спасења света! Будимо, макар у маломе, сведоци љубави Христове и јединства у Христу, Господу нашем, и у свепобедној сили животворнога Крста Његова! Амин.

Дано у Нишу, Константиновом граду, на дан Светог Цара Константина и Јелене, 3. јуна/21. маја 2013. године.

АРХИЕПИСКОП ПЕЋКИ,
МИТРОПОЛИТ
БЕОГРАДСКО–КАРЛОВАЧКИ
И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ИРИНЕЈ

Митрополит загребачко–љубљански ЈОВАН
Митрополит црногорско–приморски АМФИЛОХИЈЕ

Митрополит дабробосански НИКОЛАЈ
Епископ шабачки ЛАВРЕНТИЈЕ
Епископ сремски ВАСИЛИЈЕ
Епископ бањалучки ЈЕФРЕМ
Епископ будимски ЛУКИЈАН
Епископ канадски ГЕОРГИЈЕ
Епископ банатски НИКАНОР
Епископ новограчаничко–средњезападноамерички
ЛОНГИН

Епископ источноамерички МИТРОФАН
Епископ бачки ИРИНЕЈ
Епископ британско–скандинавски ДОСИТЕЈ
Епископ бихаћко–петровачки ХРИЗОСТОМ
Епископ осечкопольски и барањски ЛУКИЈАН
Епископ западноевропски ЛУКА
Епископ тимочки ЈУСТИН
Епископ врањски ПАХОМИЈЕ
Епископ шумадијски ЈОВАН
Епископ славонски САВА
Епископ браничевски ИГНАТИЈЕ
Епископ милешевски ФИЛАРЕТ
Епископ далматински ФОТИЈЕ
Епископ будимљанско–никшићки ЈОАНИКИЈЕ
Епископ захумско–херцеговачки ГРИГОРИЈЕ
Епископ ваљевски МИЛУТИН
Епископ рашко–призренски ТЕОДОСИЈЕ
Епископ нишки ЈОВАН
Епископ западноамерички МАКСИМ
Епископ горњокарловачки ГЕРАСИМ
Епископ аустралијско–новозеландски ИРИНЕЈ
Епископ կրշևачки ԴԱՎԻԴ
Епископ умировљени зворничко–тузлански
ВАСИЛИЈЕ

Епископ умировљени захумско–херцеговачки
АТАНАСИЈЕ
Епископ умировљени средњоевропски
КОНСТАНТИН
Викарни Епископ хвостански АТАНАСИЈЕ
Викарни Епископ јегарски ПОРФИРИЈЕ
Викарни Епископ моравички АНТОНИЈЕ
Викарни Епископ липљански ЈОВАН
Викарни Епископ ремезијански АНДРЕЈ

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА:

Архиепископ охридски
и Митрополит скопски ЈОВАН

Епископ полошко–кумановски ЈОАКИМ
Епископ брегалнички и мјестобљуститељ
Епархије битољске МАРКО
Викарни Епископ стобијски ДАВИД



Саопштење за јавност

Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве
са редовног заседања одржаног у Београду и Нишу
од 21. маја до 3. јуна 2013. године

Редовно заседање Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, под председништвом Његове Светости Патријарха српског г. Иринеја, одржано је, од 21. маја до 3. јуна 2013. године, у Патријаршији српској у Београду и у Нишу. У раду Сабора узела је учешћа већина епархијских архијереја Српске Православне Цркве. Одсутни су били само Његово Блаженство Архиепископ охридски и Митрополит скопски г. Јован и Његово Високопреосвещенство Митрополит дабробоцански г. Николај.

Сабор је свој рад започео саборним служењем свете архијерејске Литургије у Саборном храму Светог Архангела Михаила у Београду, на којој је началствовао Патријарх српски г. Иринеј, извршивши, у склопу евхаристијског чинопоследовања, традиционални призив Светога Духа за успешан ток и исход Сабора и упутивши сабраним верницима архијерејску поруку посвећену сазивању Сабора. Потом, на почетку прве саборске седнице, у уводном обраћању сабраним архијерејима, Патријарх је као председник Сабора указао на најважнија питања живота, сведочења и мисије Српске Православне Цркве у овом историјском тренутку, у данима великих искушења и изазова, али и великих могућности за духовну обнову под призмом Миланског едикта Светога цара Константина Великог, првог и прворазредног јавног документа о слободи хришћанске вере и о слободи савести уопште.

Сабор је са одобрењем примио на знање извештаје Светог Синода и Епископа нишког Јована о завршетку припрема

за прославу значајног јубилеја хришћанства и културе – 1700-годишњицу Миланског едикта Светог цара Константина Великог (313–2013) – у оквиру Српске Православне Цркве, као и о току припрема за централну прославу у октобру ове године, конципирану као свеправославна, свехришћанска и општекултурна манифестација.

Саслушавши извештај Светог Синода о његовом раду и извештаје епархијских архијереја о њиховом раду, Сабор је донео одговарајуће одлуке како би се побољшало опште духовно стање у свим епархијама Српске Православне Цркве, унапредила црквена просвета и интензивирала јеванђелска мисија Цркве у савременом свету, у условима глобализације и секуларизације. На заједничкој седници чланица Сабора и Централног тела за довршење Храма Светог Саве на Врачару, после анализе извештаја о свему до сада урађеном, донете су одлуке о предстојећем великим послу коначног унутрашњег уређења Храма.

Сабор са задовољством констатује да Српска Православна Црква одржава литургијско и канонско општење и негује сарадњу са осталим аутокефалним Православним Црквама, али да у том погледу постоји, нажалост, и један изузетак. Реч је о неканонском деловању појединих представника Румунске Православне Цркве на канонском подручју Српске Православне Цркве. То угрожава саме основе православне еклесиологије и канонског поретка. Због сличних недопустивих поступака представникâ Румунске Цркве Јерусалимска Патријаршија је прекинула, до даљег, литургијско и канонско општење са том Црквом. Поново је, по

ко зна који пут, исказан протест због неканонских упада у области под јурисдикцијом Српске Православне Цркве и са жаљењем послата порука да ће, уколико појединци из сестринске Румунске Цркве не престану са својим небратским и антиканонским деловањем, бити предузете све расположиве канонске и законске мере да се очува вековни канонски поредак и да се обустави неодговорно поигравање са светињом јединства међу Православним Црквама и међу братским народима, какви бесумње кроз векове јесу српски и румунски народ. Сабор се нада да ће те мере помоћи као Српска Православна Црква не би била принуђена да, са дубоким жаљењем, следи пример свете Јерусалимске Патријаршије. Саборским оцима је притом познато да и међу самим румунским епископима, клирицима и теолозима многи не деле агресивни етнофилетистички курс који је последњих година изазвао не мале потресе у читавом православном свету. Исто тако, Сабор је, као и раније, искрено захвалан Румунској Цркви за њен коректан однос према администратору Темишварске епархије, њеном свештенству и верницима, као што и Српска Православна Црква негује братски однос са свештеницима и верницима Румунске Цркве који живе у српском делу Баната.

Сабор је и ове године, као и увек раније, потврдио свој став о потреби интензивирања и продубљивања духовне и богословске припреме за Свети и Велики Сабор Православне Цркве, као и неговања свеправославне одговорности за даљи ток званичних дијалога Православне Цркве, најпре дијалога са Римокатоличком Црквом и другим хришћанским Црквама и конфесијама, а затим и дијалога са другим религијама, у првом реду са јудаизмом и исламом.

Мир и јединство Српске Православне Цркве нарушава, по оцени Сабора, и монах Артемије, свргнути епископ рашко-призренски, са својим присталицама, који чине праву парасинагогу (неканонско збориште) са све израженијом тенденцијом да прерасту у чисти раскол и секту. Уместо да се покаје и врати својој Цркви, он чак држи свој расколнички „антисабор“ и држи лекције Сабору. Стога, уколико се исти у што скоријем року не одазове позиву на повратак Цркви и вековном канонском поретку Православне Цркве, Црква ће бити принуђена да предузме додатне канонске мере.

Сабор је са жаљењем констатовао да међународни преторат и присуство НАТО-снага на Косову и Метохији, па ни најновији преговарачки процес на највишем нивоу у Бриселу, није донео ни правду ни решење проблема. Наставља се страдање српског народа у Покрајини: после рушења и скрњављења православних светиња, изгона стотина хиљада Срба, трговине људским органима и сличних недела, сада су на делу нешто блаже насиље и „мекши“ терор – варварско уништавање надгробних споменика, убиства, напади на имовину, гетоизација, свакодневне претње... Једном речју, има веома мало онога што својим присуством треба да јемче Европска унија и НАТО. Изражавајући бојазан да примена постигнутих договора и споразума не доживи неславну судбину ранијих „стандарда пре статуса“, Сабор је са одобрењем примио на знање активности Светог Синода предузете као допринос држави Србији и српском народу у целини на путу изналажења праведног и трајног решења.

Ради што бољег упознавања са напорима Владе Србије и других одговорних органа државе на истом путу, Сабор је замолио г. Александра Вучића, првог потпредседника Владе, да званично посети Сабор на заседању. Том приликом, после исцрпног и искреног разговора, уз обострано разумевање и добру вољу, констатовано је да, и поред разлика у приступу појединим питањима, постоји јединство и сагласност у суштинском опредељењу за будућност српског народа на Косову и Метохији, за очување његових светиња и за интегритет Србије, што значи одбијање непосредног или посредног признавања фантомске државности Косова и Метохије ван Србије. Саборски оци су, устима Његове Светости Патријарха, уверили г. Вучића да Влада и Скупштина Србије, делујући у том смеру, могу да рачунају на пуну подршку Српске Православне Цркве, у оквиру, наравно, њене надлежности и њених могућности.

Сабор поново подсећа домаћу и светску јавност на страдање Архиепископа охридског и Митрополита скопског Јована, поглавара канонске Православне Цркве у БЈР Македонији, по шести пут неправедно утамниченог на основу наручених лажних оптужби и монтираног, фарсичног судског процеса, као и на нове судско-полицијске претње архијерејима, клирицима и верницима Охридске Архиепископије. Сви су они, на челу са својим Предстојатељем, прогођени – као да не живе у Европи 21. века и као да не постоји начело слободе вере и савести, чији први историјски документ јесте Милански едикт Светог цара Константина, а данас га јемче обавезујуће међународне конвенције. Зато Сабор поново апелује на све људе и установе, код нас и у свету, које могу да допринесу ослобођењу Архиепископа Јована и обезбеђивању грађанске равноправности за све припаднике Охридске Архиепископије, да подигну свој глас и што скорије учине све што могу јер је здравље Архиепископа–сужња већ озбиљно нарушено, добрым делом и због тамничких услова.

Са истом састраталном љубављу и забринутошћу Сабор позива све позване и одговорне да се заузму за осло-




бођење отетог и незнано где заточеног Митрополита алепског Павла из древне Антиохијске Патријаршије, као и толико других невиних жртава сувог грађанског рата на тлу нама пријатељске Сирије. Исто тако, Сабор апелује на одговорност великих сила, као и до маћих политичких елита у земљама Близнаког и Средњег истока, за страдање и драстично смањивање броја хришћана на том подручју и за не мање страдање десетинâ милионâ мусиманских верника.

Сабор жали због честих антправославних и антисрпских провокација у суседним земљама, – Хрватској, Босни и Херцеговини, Црној Гори, – као и због повремених инцидената у самој Србији, првенствено у Рашкој области.

Његова Светост Патријарх и чланови Сабора литургијски и молитвено су учествовали у сахрањивању посмртних остатака краља Петра II и других чланова Дома Карађорђевића, 26. маја, у Храму Светог Великомученика Георгија на Оplenцу.

У присуству председника Србије, чланова Владе, представникâ других хришћанских Цркава, као и Исламске и Јеврејске заједнице Србије, представникâ САНУ, дипломата, истакнутих културних посленика и других угледних гостију, Његова Светост Патријарх је, заједно са члановима Сабора, отворио проширене и обновљене просторије Музеја Српске Православне Цркве и изразио захвалност Цркве Влади Србије, посебно Министарству културе, што је омогућен тај значајан духовни и културни подухват. Сличну подршку Сабор очекује и кад је реч о обезбеђивању адекватног простора за Библиотеку и Архив Српске Патријаршије, као и за Православни богословски факултет и Богословију Светог Саве у Београду. Сабор очекује и бржу – притом потпунију, а не селективну – примену Закона о реституцији црквене имовине, као и правичну реституцију одузете приватне имовине.

Сабор је такође одлучио да из средстава Фондације Патријарх Павле помогне обнову православног храма у Кућанцима, родном селу блаженопочившег Патријарха Павла.

Сабор је Епархији рашко-призренској, због специфичних услова на Косову и Метохији, одобрио оснивање Епархијског завода за заштиту духовног и културног наслеђа, и начелно прихватио иницијативу да се оснује и општецрквени завод тога типа. Основана је и нова црквена Фондација за помоћ потребитима на Косову и Метохији, а уједно је одлучено да се интензивира и побољша рад постојеће добrottворне фондације Човеколубље.

За друго седиште Епархије далматинске одређен је манастир Крка, одобрено је преношење седишта Епархије источноамеричке из Пенсилваније у околину Њујорка, а мисионарска парохија на острву Малти пренета је у јурисдикцију Епархије аустријско-швајцарске, која обухвата и српске православне парохије у Италији.

Проширен је састав саборске Комисије за дијалог са Хрватском бискупском конференцијом и установљена посебна Комисија за дијалог са Бискупском конференцијом Словеније.

Сабор није прихватио предлог да лицу светих буде прибројан наш највећи песник, Петар Петровић Његош.

Епископ зворничко-тузлански Василије и средњоевропски Константин трајно су разрешени дужности управљања својим досадашњим епархијама.

Донете су одлуке које се тичу упражњених епархија Српске Православне Цркве. Попуњене су две епархије, а остale, из важних практичних разлога, и даље имају на челу администраторе. На упражњену катедру епископа зворничко-тузланских изабран је досадашњи Епископ бихаћко-петровачки Хризостом, а на упражњену катедру епископа бихаћко-петровачких досадашњи викарни Епископ хвостански Атанасије.

За администратора Епархије средњоевропске потврђен је Патријарх српски Иринеј, за администратора Епархије жичке Епископ шумадијски Јован, за администратора Епархије аустријско-швајцарске Епископ бачки Иринеј, а за администратора Епархије јужноцентралноамеричке Митрополит црногорско-приморски Амфилохије.

Заменик Митрополита дабробосанског Николаја биће и даље Епископ захумско-херцеговачки Григорије.

Чланови Светог Синода у новом сазиву јесу господа епископи сремски Василије, шумадијски Јован, зворничко-тузлански Хризостом и рашко-призренски Теодосије.

Због чедоморства је становништво Србије сваке године мање за један град средње величине, што сведочи о дубоком моралном паду, о тешкој кризи породице и о недостатку праве вере у Бога код многих, премда се већина људи у нашем народу изјашњавају као верници и јесу верници макар у елементарном смислу те речи. Сабор је стога подржао иницијативу лекарâ верникâ да држава забрани абортус, осим у случајевима када се он врши из медицинских разлога. Сабор апелује на савест родитељâ, васпитачâ, државних чиновника и свих који могу да утичу на стање у друштву да учине све што могу да међу нама, упркос материјалној оскудици, слављење живота као највећег Божјег дара постане алтернатива несвесном култу смрти који је узео мања у савременој западној цивилизацији. Истовремено Сабор препоручује свим епархијама Српске Православне Цркве и подручним им црквеним јединицама да оснивају фондове за подршку породицама са више деце, да превентивно, пастирски и терапеутски, спречавају пошаст неморала, наркоманије, порнографије и других патогених појава које из корена угрожавају биће, душу и будућност српског народа и свих хришћанских народа, изложених погубном утицају секуларизма, потрошачког менталитета, хедонизма, индивидуализма, псеудорелигиозности без појма о личном Богу, лажног хришћанства без Христа као Богочовека и без Цркве као богочовечанске заједнице, као и разних идеологија бесмисла и безнађа. Сабор, са своје стране, позива све на живот и деловање кроз веру, наду и љубав, јер – Бог је љубав.

Служењем Свете Литургије у Нишу на празник Светог цара Константина и царице Јелене прослављена је 1700-годишњица Миланског едикта на нашем помесном нивоу, као припрема за општу прославу у октобру ове године, и Орденом Светог Саве првог степена одликован град Ниш. Тиме је завршен рад овогодишњег заседања Сабора.

Епископски бачки Иринеј,
порташарол Светој Архијерејској Сабора

ПРАВОСЛАВЉЕ 1110

2	Посланица Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве поводом јубилеја Миланског едикта (313 - 2013)
6	Саопштење за јавност
9	Садржај
10	Активности Патријарха
12	Constantine, in hoc signo vincis <i>Олија Стојановић</i>
15	Слава престонице
16	Сведочење о животу Српске Цркве и народа
18	Философија Запада и философија Истока <i>Радован Битковић</i>
21	Вазнесење Христово <i>Бојан Бошковић</i>
23	Духовна музика – животно дело <i>Светлана Новачић</i>

24	Руске духовне академије: стање и перспективе – први део – др Ксенија Кончаревић
26	„Крштавање за мртве“ (1 Кор. 15, 29) – први део – др Предраг Драшкошиновић
28	Високо образовање СПЦ у 20. веку (трећи део) др Александар Раковић
30	Разговор са Радомиром Бојанићем Сакрални мотиви на поштанским маркама путују светом Славица Лазић
34	Папа Франциско и будућност односа са Православном Црквом Зоран Ђуровић
37	Схиархимандрит Амвросије (Курганов) Ипођакон Андреј Тарасјев
38	Свет књиге
39	Наука, уметност, култура...

41	Кроз хришћански свет
-----------	----------------------

42	Из живота Цркве
-----------	-----------------

45	Вјечнаја памјат
-----------	-----------------

46	Конкурс за упис у I разред богословије СПЦ
-----------	--



На насловној страни:
Слава града Београда

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић



„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Архијерејског Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Светог Архијерејског Синода СПЦ новоизabrани Епископ звонничко-тузлански Хризостом

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Торње Остојић

Чланови редакције
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутнициом!
Не слати девизне чекове до даљег!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авиона: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LLIKRSBG)
Beneficiary: RS55145007080000135615
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-115
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
pretplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 052/717-522, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Канцеларије за сарадњу са црквама
и верским заједницама Владе Републике Србије



Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 27. маја 2013. г. у Патријаршији српској у Београду високопреподобног Архимандрита Методија, игумана манастира Хиландара.

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 28. маја 2013. г. у Патријаршији српској у Београду у одвојеним посетама г. Арманада Варикија, амбасадора Италије; г. Валентина Инцка, високог представника у БиХ; као и надбискупа Клаудија Марија Челија, председника Папског већа за друштвену комуникацију у пратњи нунција Орланда Антонинија и надбискупа београдског Станислава Хочевара.



Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј и чланови Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве сабрани на редовном заседању у Патријаршији српској у Београду примили су 31. маја 2013. г. Александра Вучића, првог потпредседника Владе Републике Србије. Овом приликом г. Александар Вучић је упознао чланове Светог Сабора о проблемима са којима се наша држава у овом тренутку сусреће.

Патријарх Српски примио је 5. јуна 2013. г. у Патријаршији српској у Београду парламентарну делегацију Индонезије коју је предводио г. Марзуки Алије, председник Представничког дома. Највишу парламентарну делегацију Индонезије која је за 57 година постојања дипломатских односа посетила нашу земљу примили су и председник Републике Србије г. Томислав Николић, председник Владе Републике Србије г. Ивица Дачић и председник Скупштине Србије г. Небојша Стефановић.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 7. јуна 2013. г. у Патријаршији српској у Београду г. Константина Косачова, руководиоца Федералне агенције Руске Федерације за Заједницу



независних држава, сународнике у иностранству и међународну хуманитарну сарадњу. Пријему је присуствовао и г. Александар Васиљевић Чепурин, амбасадор Руске Федерације у Београду.



Патријарх српски Г. Иринеј примио је 7. јуна 2013. у Патријаршији српској у Београду г. Виктора Јануковича, председника Републике Украјине, током његове званичне посете нашој земљи.

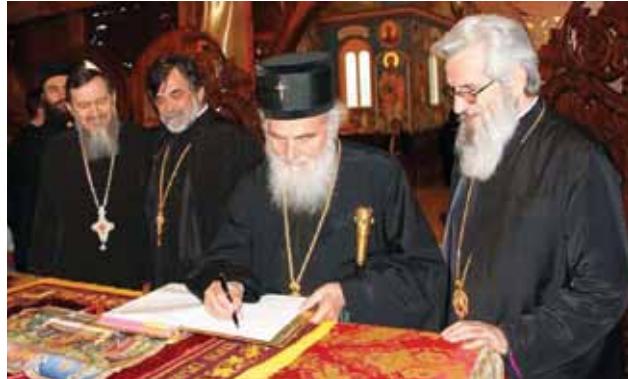


Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј примио је 10. јуна 2013. г. у Патријаршији српској у Београду др Леонида Петровића Решетникова, директора Руског института за стратешка истраживања. Др Решетников, који гостује у Србији на позив Удружења *Српски кôд*, одржао је исто вече на Филозофском факултету Универзитета у Београду предавање на тему „Актуелни проблеми спољне политике савремене Русије“. Пријему су присуствовали г. Млађан Ђорђевић, представник Удружења *Српски кôд* и проф. др Мирољуб Јовановић, управник Центра за руске студије.

У манастиру Ваведење

Првојерарх Српски, уз саслужење више свештеника и ђакона и појање Хора *Мелоди*, служио је у недељу, 2. јуна 2013. г., Свету Архијерејску Литургију у Ваведењском манастиру на Топчидеру.

Јово Бајић



У Аранђеловцу

У недељу, 26. маја 2013. г., после Свете Архијерејске Литургије и сахране чланова краљевске породице Карађорђевић на Оplenцу, Његова Светост Патријарх Иринеј, заједно са Преосвећеном Господом епископима: шумадијским Јованом, сремским Василијем, будимским Лукијаном, новограчаничко-средњезападноамеричким Лонгином, будимљанско-никшићким Јоаникијем, полошко-кумановским Јоакимом, аустралијско-новозеландским Иринејем и новоизбраним бихаћко-петровачким Атанасијем, посетио је Храм Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу. Поред архијереја, у посети су били и високопреподобни Архимандрит Методије, игуман манастира Хиландара, протојереј-ставрофор Саво Јовић, секретар Светог Архијерејског Синода и свештенство.

Извор: Епархија шумадијска



У Крагујевцу

У недељу, 2. јуна 2013. г., Његова Светост са архијерејима сабраним на Светом Архијерејском Сабору СПЦ посетио је Саборни храм Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу.

Извор: Епархија шумадијска



Фотографија:<http://www.sportal.rs>

На Свечаној академији

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, у пратњи Епископа јегарског Порфирија иprotoјереја-ставрофора Стојадина Павловића, присуствовао је 8. јуна 2013. г. Свечаној академији у Народном позоришту у Београду поводом оснивања Православног спортског друштва *Света Србија*.



На научном скупу у Ректорату БУ

Патријарх српски Г. Иринеј отворио је научни скуп „Религија, наука, култура: допринос светских религија науци и култури – верска баштина као предмет истраживања на Универзитету у Београду“, који је 10. јуна 2013. одржан у Ректорату Универзитета у Београду. У свом обраћању Патријарх Иринеј је рекао: „Добар је знак да се оно што је пратило 19. и 20. век када су религија и наука биле у некој супротности, да се то стање на нашу велику радост мења и да се поново поставља питање, не једне или друге, него заједничког делања и религије и науке, за оно што је корисно и науци и култури, а посебно самом човеку“.

Учешће у раду скупа узели су и Њ. П. Владика јегарски др Порфирије, београдски надбискуп Станислав Хочевар, главни рабин Србије Исак Асиел, религисул-улема Исламске заједнице Србије Адем Зиликић, муфтија србијански Мухамед Јусуфспахић, као и истраживачи из различитих научних области.

Текст и фотографије: Данко Страхић

У години обележавања 17 векова од доношења Миланског едикта



Фотографије: Православна Епархија нишка

Constantine, in hoc signo vinces

Олга Стојановић

Празник Светих равноапостолних Константина и Јелене, слава града Ниша, прослављен на највишем нивоу Српске Православне Цркве.

Година 313. после Христа, када је донет Милански едикт, слави се као један од најважнијих датума у светској историји. Обелодањивањем овог акта Константин Велики је усмирио токове историје у новом правцу. Ниш, као родно место Константина Великог, заузима централно место у јубиларној години обележавања 17 векова од доношења овог царског акта – едикта, којим је хришћанима и другим верским заједницама даривана слобода исповедања своје вере. Стога је трећег јуна, када Српска Православна Црква молитвено прославља Свете равноапостолне Константина и Јелену, у Нишу, који је славио своју градску славу, ове године, било посебно свечано.

Прослава је почела свечаним празничним бденијем у Цркви Св. цара Константина и царице Јелене која је после 14 година градње завршена баш за ову прилику. Изградња храма је започета 1999. г., а темеље је осветио Патријарх Иринеј у време док је био Владика нишки. После Храма Светог Саве на Врачару ова црква има највећу куполу, а украсава је и прелепи иконостас од белог мермера.

Бденије је служио Његово Преосвештенство новоизабрани Епископ зворничко-тузлански Г. Хризостом, уз саслужење нишког свештенства, а у присуству Патријарха српског Г. Иринеја, архијереја СПЦ, директора Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Милете



Радивојевића, градоначелника Ниша проф. др Зорана Перешића, представника Војске Србије, других угледних гостију и бројног верног народа.

Те вечери, након бденија, на свечаној церемонији у Храму Светог цара Константина и царице Јелене, Патријарх Српски је нишком градоначелнику предао лабарум – заставу са Христовим монограмом, који је први понео Константин Велики, поручивши да га град чува и да тим знаком побеђује свако зло и неслогу.



Молитвена прослава градске славе настављена је у понедељак, 3. јуна, Светом Архијерејском Литургијом којом је началствовао Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј уз саслужење Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија и Преосвећене Господе епископа: сремског Василија, будимског Лукијана, канадског Георгија, банатског Никанора, новограчаничко-средњезападноамеричког Лонгина, источноамеричког Митрофана, бачког Иринеја, новоизабраног зворничко-тузланског Хризостома, тимочког Јустина, врањског Паҳомија, шумадијског

Свети цар Константин и хришћанство

Под покровitelјством Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, од 31. маја до 2. јуна 2013. године, у Светосавском дому Саборне цркве и на Филозофском факултету у Нишу, одржан је Међународни научни скуп *Свети цар Константин и хришћанство*, у организацији Центра за црквене студије из Ниша, Института за православне хришћанске студије Универзитета у Кембрију, Института за византијско-словенске студије „Иван Дујчев“ из Софије, Института за национална и верска питања из Солуна, Одељења за историју Филозофског факултета из Београда и Филозофског факултета из Ниша. На челу Организационог одбора и Програмског савета овог скупа је Преосвећени Епископ нишки др Јован. Међународни скуп је окупио преко сто педесет научника из више земаља Европе, Америке и Аустралије, који су у току тродневног рада, као врхунски познаваоци времена цара Константина, разговарали и представљали низ дела из Зборника *Свети цар Константин и хришћанство*, који је са благословом Владике Јована изашао из штампе непосредно пред славу града Ниша.

Двотомни, двојезични зборник, на више од 1200 страна, сачињавају деведесет два рада, а његово издавање је помогла Канцеларија за сарадњу са Црквама и верским заједницама Републике Србије.



Отварање скупа



Проф. Ендрју Лaut, учесник



Промоција зборника



Зборник Свети Цар Константин и хришћанство

Јована, браничевског Игнatiја, милешевског Филарета, будимљанско-никшићког Јоаникија, ваљевског Милутина, рашко-призренског Теодосија, аустралијско-новозеландског Иринеја, крушевачког Давида, умировљеног захумско-херцеговачког Атанасија, моравичког Антонија, липљанског Јована, ремезијанског Андреја, полошко-кумановског Јоакима, брегалничког Марка, стобијског Давида, умировљеног средњое-

вропског Константина, и домаћина Епископа нишког Г. Јована. Након Литургије уследило је ломљење славског колача и литија улицама града Ниша.

Бројне културне манифестације обележиле су овогодишњу нишку градску славу. Уочи Дане цара Константина и његове мајке Јелене одржан је традиционални сабор Нишлија на Палилулској рампи под називом „Палилулско вече“, а на сам дан славе градом је про-



дефиловала „Царска поворка“ у којој су главном градском улицом шетали „римски војници и становници Рима“ док су поред моста на Нишави и изнад Стамбол капије, па све до летње позорнице били распоређени „Римљани“ са бакљама који су доцаравали изглед града у периоду римског царства. С почетком вечери одржан је музичко–сценски спектакл под називом „Constantinus Magnus“, аутора Александра Сање Илића, у коме је спојен звук старих инструмената са електронским и симфонијским звуком. Иако је о музici незахвално говорити, познати аутор је као најзначајнија и најпомпезнија места издвојио делове који осликовају битку код Милвијског моста и сцене паганства.

Музичкој свечаности су присуствовали Патријарх српски Иринеј, председник Србије Томислав Николић, министри у Влади Србије, представници дипломатског кора и други.

Празнични дух се у Константиновом граду осећа свуда и на сваком месту и непрекидно траје од почетка 2013. године. Почело је величанственим концертом духовне музике московског Хора Сретењског манастира, 17. јануара, настављено 27. фебруара премијером представе „Константин: знамење анђела“, изложбом мозаика студе-

Ниш и Византија

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, у присуству црквених великодостојника СПЦ, београдског надбискупа Станислава Хочевара, представника Универзитета у Нишу, руководства града, бројних угледних гостију из земље и иностранства, отворио је 3. јуна Међународни научни скуп византолога под називом *Ниш и Византија*. Овај, 12. по реду, скуп окупио је преко 115 истраживача из 20 земља и трајао је до 6. јуна 2013. године. Скупу је присуствовало 80 византолога, рекао је један од организатора Миша Ракоција и навео да су радове пријавили и пет академика, два руска и по један српски, македонски и аустријски.

Академик Слободан Ђурчић, члан Комисије за заштиту светског културног наслеђа УНЕСКО, поздравним говором отворио је радни део овог научног скupa на Нишком универзитету. Овогодишњи скуп византолога протекао је у знаку Константина и преломног тренутка у историји човечанства који се огледа у данас актуелној поруци: *Constantine, in hoc signo vinces*.

Ректор Универзитета у Нишу проф. др Драган Антић рекао је на свечаном отварању да „у години када човечанство обележава значајан јубилеј – 1700 година од проглашења Миланског едикта и када је наш град центар свих свечаности које обележавају овај јубилеј, одржавање научног скupa мултидисциплинарног карактера који окупља истакнуте научне раднике јесте она права мера доприноса универзитета, као академске установе, обележавању јубилеја.“

Организатори овогодишњег скupa су били: Град Ниш, Универзитет у Нишу и Православна Епархија нишка. У оквиру симпозијума, саветник за културу председника Србије и програмски руководилац пројекта „Милански едикт 313–2013“ Радослав Павловић отворио је изложбу „Наисус – Медијана“ Завода за заштиту споменика културе Ниша.



ната Факултета уметности Универзитета у Нишу под називом „Константину у походе: Наисус – царство мозаика“, отвореном у мају месецу... Низ научних програма, симпосиона и међународних скупова обележиће ову годину Едикта. Два изузетна, међународна, управо су завршена у Нишу: „Свети цар Константин и хришћанство“, који је трајао од 31. маја до 2.

јуна, и „Ниш и Византија“, од 3. до 6. јуна 2013. године.

Обележена је градска слава, али централна манифестација којом ће се обележити 1700 ле-та од доношења документа којим је цар дао слободу да „свако верује како му срцу хоће“ биће одржана почетком октобра. Наравно, овај значајан догађај биће прослављен и у свим епархијама Српске Православне Цркве. ■



Београд је и ове године, Светом Архијерејском Литургијом и Литијом коју је, уз звуке звона са цркве, предводио Првојерарх Српски, а која је прошла централним градским улицама, свечано прославио своју стру, заветну славу, која симболично указује на уздизање – вазнесење Града. Овогодишња прослава била је пуна симболике и јубилеја. Прошло је 610 година од када је деспот Стефан Лазаревић Бели град прогласио за престони Град Србије (1403). Спасовдан је у историји Србије везан и за 1349. годину, када је, баш на дан празника обнародован, проглашен највећи историјско-правни документ српске средњовековне државе *Душанов законик*. Ове године навршило се и 20 година од обнове традиционалне Литије којом се обележава Спасовдан – данашња форма спасовданског славског обреда у Београду уобличена је 1862. године, али је прекинута 1946. и све до 1992. године „чекала“ је боље дане. И коначно, навршава се 150 година од изградње Вазнесењске цркве из чије порте традиционално креће Литија.

Светом Архијерејском Литургијом, којом је началствовао Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј уз саслужење Њ. П. Господе епископа: новограчаничко-средњезападноамеричког Лонгина, аустралијско-новозеландског Иринеја, новоизабраног бихаћко-петровачког Атанасија, и бројног све-

У Београду

Слава престонице

Град Београд је, Светом Архијерејском Литургијом у Цркви Вазнесења Господњег и Литијом која је прошла централним улицама Града, обележио своју славу, Спасовдан, на дан празника, у четвртак, 13. јуна 2013. године.

штенства свечано је, у четвртак, 13. јуна, започела прослава славе Града Београда и Храма Вазнесења Господњег. Након Литургије формирана је, већ по традицији, у порти храма, Литија на челу са Патријархом српским Г. Иринејем, градским функционерима, припадницима полиције и Војске Републике Србије. Величанствена поворка са неколико хиљада учесника и исто толико посматрача, која је на тренутке „заустављала“ Београд, прошла је центром Града, од улице Адмирала Гепрата, Кнеза Милоша, Кнеза Михаила, Краљице Наталије до Добрињске уз три стајања. Прво је било код Теразијске чесме где је служен молебан за здравље свих Београђана, друго, код Саборне цркве где су упућене молитве за поштеду од страдања, мир и напредак, и треће, у порти Вазнесењске цркве, испред гранитног крста где су изречене молитве за покој душа свих који су 1941. године страдали у склоништу при Вазнесењској цркви. На челу свечане поворке ношен је Јерусалимски крст, поклон Архиепископије београдско-карловачке Епархији славонској и барjak Београда из 1938. године који је чуван у Вазнесењској цркви у време када Град није обележавао славу.

Градска власт обележила је славу пријемом у Скупштини Београда којем су присуствовали, највиши црквени великодостојници, градски функционери, амбасадори, војни аташеи, као и представници Војске Србије. Помоћник градоначелника Београда, Данило Башић, овогодишњи домаћин славе честитао је празник свим становницима главног града и пожелео им здравља и успеха. На пријему је беседио Патријарх српски Иринеј, који је између осталог рекао да је Спасовдан празник који је веома значајан за Београд, пре свега на духовном плану, јер „људи не живе само на води и хлебу већ лепоту и смисао животу дају и култура и духовност“. Првојерарх српски је апеловао на све људе да успоставе што боље односе са Београђанима који нису православне вере јер су они „наши пријатељи, браћа и сестре“ и јер сви верују у једнога Бога.

Светлана Новчић

Отворена обновљена стална поставка Музеја Српске Православне Цркве



Сведочење о животу Српске Цркве и народа

Ови предмети представљају нашу културу, наше духовно наслеђе, наше духовно стваралаштво почев од тринаестог века, које потиче не само са једног места, него са свих простора где је живео наш народ.

Патријарх српски Иринеј

Средином XIX века широм Европе су отварана врата бројних музеја који су прерасли дотадашње манастирске и владарске ризнице и „угледали“ светло дана. Надахнут њиховим значајем и лепотом Патријарх српски Јосиф (Рајачић) је пожелeo да тако нешто направи и у својој средини, као непролазан траг постојања српског народа. У Бечу, на Епископској конференцији (1851), затражио је да се оснује Српски народни музеј, али ова идеја није нашла на одобравање.

Тек након националног уједињења, после Првог светског рата, могло се озбиљније приступити овом питању. Тако се, 9. децембра 1927. године, у Сремским Карловцима на заседању Светог Архијерејског Сабора и званично доноси одлука о формирању централне библиотеке и музеја СПЦ. Међутим, проћи ће још времена до реализације ове одлуке. Збир несрећних околности ће тек отворени Музеј, у ондашњој Богојављенској улици у Конаку кнегиње Љубице (1936) – затворити. Изненадна смрт Патријарха Варнаве, који се лично залагао за остварење саборске одлуке, почетак Другог светског рата, дефинитивно обустављају сваку акцију у овом правцу.

Тако је до званичног отварања сталне поставке Музеја у згради београдске Митрополије дошло тек 14. јуна 1954. године, када је Патријарх Викентије утврдио да је „Српска Православна Црква овим остварила своју давнашњу жељу.“

Музејска ризница је временом постала богата – покрива период од ранохришћанског периода – са збирком крстова из 2–3. века, преко византијских печата из 11–13. века, са уметничким предметима српске провенијенције од краја XIII, па до почетка XX века. Године 1953–54. извршен је избор предмета за излагање и направљена је изложба која укључује негде око 300 експоната.

На пролеће 2011. г., нови управник Владимира Радовановића са својим сарадницима започео је радове на потпуној реконструкцији Музеја СПЦ у згради Српске Патријаршије у Београду (улас из Улице Кнеза Симе Марковића бр. 3). Новом поставком обухваћен је сав материјал из претходне изложбе, с тим што је увећан број изложбених места. У својим депоима, у две целине – Музејској (МСПЦ) и Оставини проф. Радослава Грујића (ОРГ), Музеј СПЦ данас има преко 30.000 музејских јединица у неколико збирки, и то: српске (руске и грчке)



Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је у petak, 31. маја 2013. године, свечано отворио нову поставку – обновљени Музеј СПЦ у Српској Патријаршији у Београду. Свечаном отварању су присуствовали председник Србије г. Томислав Николић, министар културе г. Братислав Петковић, престолонаследник Александар и принцеза Катарина Ка-рађорђевић, апостолски нунције у Београду надбискуп Орландо Антонини, реис-ул-улема Исламске заједнице Србије Адем Зилкић, муфтија србијански Мухамед Јусуфспахић, генерални секретар САНУ др Димитрије Стефановић, амбасадори многих

држава, као и бројне званице из јавног и културног живота Србије. Беседећи на отварању, Патријарх Српски је између осталог рекао: „Да није било помоћи Министарства културе, односно Републике Србије, ми данас не бисмо били овде, нити би имали прилике да непроцењиво, културно-историјско благо нашег народа, које својим значајем превазилази границе наше земље и чини део светске културне баштине, наслеђе које се до сада углавном налазило по депоима, изложимо и отворимо га за јавност. Поносни смо и дубоко захвални свима онима који су нам омогућили да отворимо овај, као што рекох, привремени музеј, пошто и ово није трајно решење, мада је много боље него што је до сада било...“

Председник Томислав Николић је рекао да је поставка Музеја СПЦ једнако посвећена вековном развоју СПЦ, колико и духовном узрастању српског народа на овим просторима и оценио да ће у тој „јединственој ризници“ одговоре на многа историјска и цивилизацијска питања тражити и проналазити и савременици и потомци.

иконе, царске двери, панагије, ручни крстови (у дуборезу и филиграну), портрети духовних лица и српских владара, вотивни дарови, богослужбени сасуди, архијерејске и презвитерске одјежде, антиминси (домаћи и страни), рукописи од краја XIII до XIX века, оригинални архивски материјал XVII–XX века, штампане србуље из XVI столећа, руске богослужбене књиге XVII–XIX века, византијски и српски печати, дрворезне и бакрорезне плоче, те листови старе српске гравире.

Обновљену сталну поставку у pet просторија чини око 300 експоната. Њихова старост датира од краја XIII до међе XIX и XX века. Међу црквоноуметничким предметима, који су изложени очима посетилаца најзначајнији су: плаштаница краља Милутина, кивот Стефана Дечанског, повеља цара Душана манастиру Хиландару, огртач кнеза Лазара, Јефимијина похвала кнезу Лазару, митра Катарине Кантакузине, те чаша Ивана Грозног – поклон манастиру Милешева.

Крећући се кроз pet „соба“ посетилац најпре наилази на просторију која је својим експонатима посвећена изгледу олтара, односно часне трпезе, са свим утварима које су потребне. У другој „соби“ изложене су иконе, од XV до XIX века. Поставка треће собе илуструје, развој старе рукописне књиге. Светим Србима посвећена је поставка четврте изложбене просторије. Крај самог улаза у овај простор, изложен је дрвени кивот Стефана Дечанског. Пета и последња „соба“ изложбеног дела Музеја СПЦ одсликава прилике у којима су Срби

Управници Музеја СПЦ

Од оснивања до Другог светског рата на месту управника Музеја СПЦ налазила су се двојица професора Православног богословског факултета у Београду, др Радослав Грујић и др Лазар Мирковић – њихов рад карактерише прикупљање експоната, публиковање, и формирање овог музеја. Током рата на челу музеја остаје проф. Грујић, који се трудио да од ратног вихора спасе црквоноуметничке предмете. Нове власти су га 1946. г. прогласиле за *persona non grata* и тако је лишен грађанских права. По Грујићевом повлачењу, на место управника долази проф. Светозар Душанић, који ће ту остати до свог упокојења 1990. године. Он је поставио сталну поставку и уредио депо. Др Слободан Милеуснић је на месту управника Музеја СПЦ био све до изненадне смрти 2005. г. И његов рад пратила су ратна разарања, уз борбу музеалаца за сваки уметнички комад на терену. Од 2005. г. управник је Мирослав Илић, његов дотадашњи заменик. Илића, након одласка у пензију, наслеђује садашњи управник Владимира Радовановић.

живели након Велике сеобе (1690), приликом које су прешли обале Саве и Дунава и насељили се у суседну Аустрију. Ова драгоценна изложбена поставка о српском народу кроз време и простор је од 31. маја поново доступна очима јавности. О. С.

Одабрани одломци из књиге о. Радована Биговића
*Од Свечовека до Богочовека: хришћанска философија
 владике Николаја Велимировића*

– Владика Николај о философији, науци и теологији –

Философија Запада и философија Истока

Радован Биговић

Философија, као спекулативно и теоријско мишљење, јалова је јер не може да реши ниједно од суштинских питања која муче човека. Првенствено не може да реши проблем смрти.

Све до новијег времена у Европи је владало мишљење да је древна Грчка колевка философије. Када је у Европи дошло до озбиљнијег и студиознијег проучавања оријенталних култура, у другој половини XIX и почетком XX века, то мишљење се мења. Све је више истраживача који као првостојбину философије виде Индију.

То уверење је имао и Владика Николај. Чак је знатно више ценио источну него западну философију. Веровао је да Исток има посебне предиспозиције за философију, а Запад за науку.

Индија је мајка свих философија (*Излаг Истока и Запада*, 802). Трансцендентност је особина Истока, натурализам Запада (исто, 759). Запад се бори за видљиво (науку),

Исток за невидљиво (философију) (исто, 808). Исток има свеце и мудраце (философе), Запад проналазаче (научнике) и освајаче (исто, 808). Исток тежи бекству од света, Запад потчињавању света (исто, 809). Запад је земља науке, Исток философије (исто, 800). „Нити је Исток за науку, нити Запад за философију.“ (исто, 801). Индијска мисао Николаја привлачи пре свега зато што је чврсто повезана са животом, што су у њој истина и добро неодвојиви. Та философија увек подразумева аскезу и врлински живот, што није случај са Западом.

„Сви философи индијски су аскети“ (исто, 802), каже он. Они се тамо сматрају „свештенима“ (исто, 802). Источни философи су светитељи, а западни професори (исто, 802). А

раздаљина између светаца и професора је већа него раздаљина између Истока и Запада (исто, 802).

Однос философије и теологије

Овај проблем је био предмет размишљања многих теолога и философа. Тражене су сличности и разлике. Једни су овом питању приступали историјски, други проблемски, трећи методолошки. Без обзира на различите одговоре, тешко је порећи извесне додирне тачке, али и разлике. Многе идеје и појмови из философије ушли су у трајно наслеђе теологије добијајући нов садржај, и обратно. Овим проблемима Николај није приступао ни историјски, ни про-

блемски, ни методолошки, већих је искључиво посматрао у сотириолошко-есхатолошкој перспективи. Делимично смо већ видели његов став, и сада преостаје да се укаже на још неколико мисли. Посматрано у сотириолошко-есхатолошкој перспективи, без обзира на све сличности и међусобне историјске подстицаје, то су два потпуно различита знања која се често и искључују. „Којима је дато Евангелие (теологија), не даје им се философија.“ (*Љубостињски спомеслов*, СД V, фр. 51, 871). Философија, као спекулативно и теоријско мишљење, јалова је јер не може да реши ниједно од суштинских питања која муче человека. Првенствено не може да реши проблем смрти. Исто тако, на ваљан начин не решава ни питање субјекта и објекта (*исто*, фр. 51, 871). За разлику од ње, теологија то чини.

Да би што уверљивије указао на њихова значења и вредности за человека, Николај прави поређење философије и теологије са хигијеном и медицином. Колика је разлика између хигијене и медицине, толика је разлика између философије и теологије (*Мисли о добру и злу*, 527). На овом месту он чак тврди да је теологија лек и медицина за философију.

Философски системи се множе тамо где влада духовна затупелост, пустоши болест, а тамо где је болест (философија), тамо је и медицина (теологија) (*исто*, 527). Колико год ова тврђња на први поглед изгледала необична и смешна, она није без основе. Гледано историјски, поједине философске идеје и теорије јереси терале су теологе и Цркву да формулишу своје учење, штитећи тако организам Цркве од опаких болести. Став о теологији као својеврсном лекару и терапеуту философије, и сво-

јеврсној философској условљености теологије (да није болести, не би било ни медицине) потврђује тезу по којој народи који нису имали философију, нису имали ни теологију. Из овога би се могло закључити или да ти народи нису били болесни или да никада нису били духовно здрави. Но, ова теза се ничим не може бранити, јер једноставно нема народа без одређене философије и теологије.

Овде је интересантно споменути да Николај, под одређеним претпоставкама, изједначава философију и теологију. Оне су истоветне када се и сама теологија претвори у скуп јалових дефиниција и формализовану теорију. Тада између спекулативне философије и спекулативне теологије нема никакве суштинске разлике. У том случају, обе су болесне (*исто*, 527), обе постају извор заблуда и самообмана.

Однос теологије и науке

Колики је био Николајев интерес за философију, толики је био и за науку, што је и разумљиво. Он је живео у времену када су многи научници у име науке и научности без обзирно негирали веру, и од њега се очекивало да реагује и да укаже на стварни однос теологије и науке.

То он и чини још 1913. године у спису *О хармонији с бескрајним*, који је објављен у *Гласнику Јравославне Цркве* исте године. У то време је имао много више поверења у науку и философију него што је то касније био случај. Та размишљања биће и модификована. Када говори о овим проблемима, он понекад ствара недоумицу зато што каткад само описује какво је фактич-



ко стање између њих две, а некад говори какво би оно требало да буде. Кад полази од тог чињеничног стања, он у ствари говори о псеудонауци. Када пак полази од могућег, од оног како би требало, тада мисли на праву науку.

Сам наслов овог списка сумерише у ком се правцу тада његова размишљања крећу. Песнички занесен и јеванђелски надахнут, он настоји да успостави свеопшту хармонију која је грехом нарушена. Свет види и доживљава као бесконачну хармоничну целину, али види и дисхармонију свега. Зна за првобитну хармонију између Бога и человека, душе и тела, человека и света. Но, исто тако осећа дисхармонију између свега, што у њему изазива неспокојства и стрепњу. Како све помирити и превести из стања дисхармоније у стање хармоније? Богочовеком Христом и само Њиме! У Њему и Њиме мири се и уједињује све. Та вера и нада постају метафизички основ на којем гради теорију хармоније или симфоније између теологије и науке. ➤



Протојереј-ставрофор проф. др
Радован Биговић (1956–2012)

Поједине научне теорије и теологије су супротстављене и налазе се у непријатељском односу, што не значи да у та-квом стању и морају да буду. Напротив. Њихово јединство и хармоничан однос је могућ и пожељан. Оне једна другу не искључују, оне су комплементарне и допуњују се. Њихово јединство не би ишло на уштрб једне или друге. Насто-јећи да их помири, Николај науци приписује неке посебне заслуге. Она је прогнала све богове из природе, то јест уни-шитила је политеизам (*Беседе ћог јором*, СД IV, 22). Протерујући полулогове и богове из природе, наука је за нас „ве-лика светлост“ (*исћо*, 22), која утире пут правој вери (*исћо*, 22). Ко знањем подржава своју веру, а вером (теологијом) допуњује своје знање (науку), тај је практично решио про-блем вере и знања (*Предговор за Беседе ћог јором*, 3). Теоло-гија је светлост науке, а наука апологија вере (*О хармонији с бескрајним*, СД IX, 645). Вера је науци потребна и зато што се њени објекти једним делом ослањају на трансцендентно (*исћо*, 645–646). Да није вере, тим својим трансцендентним делом сваки факат би остао за науку необјашњив. Без на-уке теологија не може. Верска факта само су полуфакта без науке, као што су опет научна факта само полуфакта без вере (*исћо*, 646). Природа њи-ховог односа је органска, а не

политичка (*исћо*, 646). Свет је циновски организам – целина, па и сва људска знања, ис-куства, морају бити сливена у складну целину.

Псеудонаука агитује против вере, псеудотеологија агиту-је против науке. Псеудонаука узима најгоре и најпримитивније облике вере, и њих истиче као веру уопште, њих крити-кује и њих напада. Псеудоте-ологија опет има очи само за злоупотребе научних прона-лазака и открића, генерали-зује те злоупотребе и негира науку (*О ћараћеји вере*, СД IV, 371). Тамо где постоје права наука и теологија, тамо се оне не нападају, већ се надопуња-ју. Као што се нижи светови наслењају на више, тако се ни-жа знања наслењају на виша. Као што се виши светови испо-љавају и пројављују у низим, тако се и виша знања манифе-стују у низим.

Другим речима, наука се ослања на теологију, али се и теологија очитује и исказује кроз науку. Наука не може да замени веру, јер уже никада не обухвата шире. За разлику од науке, која обухвата само један део света и људског же-виота, теологија прожима цело људско биће и обухвата цели-ну света (*Беседе ћог јором*, 4). Пошто се наука бави предмет-ним светом, она је само сим-вол теологије. Њене истине су само слова, знаци, печати и наговештаји Вечне Истине којом се бави теологија (*Пи-лешово ђиштање*, СД XIII, 133). Кад је наука одвојена од ве-ре, она за човека не значи ни-шта. У том случају је чак узрок људске несреће. Тада више ни-је светлост него мрак (*Љубо-стињски спослов*, фр. 51, 871). Када је схватио да је све што се збива у историји и људској природи драма и борба, да постоји фундаментална про-тивречност између овог и оног света, Николај више није био



Свети Владика Николај
Велимировић (1881–1956)

склон размишљању о некој хармонији између теологије и науке. Чак му се идеја хар-моније и мира чинила идејом Антихриста. Када је коначно ушао у теологију, више се из ње није враћао нити правио компромисе. Више ништа није могао да претпостави Истини, па ни ренесансно-просвети-тельски идеал хармоније. Видео је само Богочовека Хри-ста. Каткад се поново освртао на проблем науке, беспоштед-но је критикујући. Наравно, није критиковала науку као такву, већ сцијентизам (веру у науку и обоготоврење нау-ке), што је само првидно су-протно његовим првобитним ставовима.

Извор:

Р. Биговић, *Ог Свечовека до Бо-точовека: хришћанска философија владике Николаја Велимировића*, Друштво Рашка школа, Београд (1998), стр. 130–136.



Вазнесење Христово
(аутор Ђакон
Срђан Радојковић)

Вазнесење Христово

Бојан Бошковић

Суштина Христове смрти и Ваккрсења је победа над смрћу. У случају са мог Христа јасно нам је о каквој се победи над смрћу ради. Он, који је заиста умро, заиста је у трећи дан по распећу и оживео. Ово оживљавање није било само привремено. Након Ваккрсења Христос више није умирао. Уместо тога, он се вазнео на небеса.

Вазнесење и Ваккрсење

Вазнесење свакако није смрт. Приликом Вазнесења Христос се није „разоваплотио“, нити је његово тело уништено, нити је његово психофизичко јединство нарушено. Цело његово човештво је вазнесено. Људска природа Христова тиме није уништена, нити се стопила са божанској природом, нити се од ње раздвојила, него је ипостасно (личносно) сједињење божанске и људске природе остало непромењено.

Остатак човечанства, упркос Христовој победи над смрћу и даље умире. Да ли то онда зна-

чи да је Христово Ваккрсење издвојени догађај који нема везе са спасењем људског рода, него је само поучна демонстрација Божије свемоћи и доказ Христовог божанства? Свакако да не. Симбол вере говори о томе да је Христос постао човек „ради нас људи и ради нашег спасења“. Његово Ваккрсење је део његовог дела спасења, односно врхунац његове спаситељске делатности. Христос је победио смрт, не само сопствену смрт, већ смрт уопште. Без његове победе над смрћу, остатак човечанства не би могао да се нада Ваккрсењу и вечном животу. Да Христос није вакрсао смрт би била коначна реалност свега створеног.

Осим што је Опште ваккрсење условљено Христовим Ваккрсењем, такође је и Христово Ваккрсење условљено Општим ваккрсењем. Христово Ваккрсење се као и све што је учинио поставши човек, дододило „ради нас људи и нашег спасења“. То значи да је Христово Ваккрсење условљено Општим

ваккрсењем као својим циљем и сврхом. Зато Апостол Павле каже да „ако мртви не устају, онда ни Христос није устао“. Он посебно наглашава везу Христовог и Општег ваккрсења и Христа назива „Прворођеним из мртвих“. Он као да сагледава Христово Ваккрсење као почетак Општег ваккрсења, као један јединствени догађај, или бар као континуирани след нераскидиво повезаних догађаја. Између Христовог Ваккрсења, и његовог Другог доласка, при ком ће се дододити Опште ваккрсење, налазе се Христово Вазнесење и слање Утешитеља – Духа Светога.

Вазнесење као одсуство

У Јеванђељу по Јовану, нарочито у тзв. „опроштајним беседама“, постоји одређено изједначавање Христове смрти и Вазнесења. Такође, приликом првог јављања вакслог Христа ученицима, долази до давања Светог Духа ученицима. Овакво повезивање ➔

Христове смрти и Вазнесења с једне, и Вакрсења Христовог и слања Утешитеља (а такође имплицитно и Парусије – Другог доласка Христовог) с друге стране, разликује се од перспективе која је описана код Јеванђелиста Луке, у његовом Јеванђељу и Делима апостолским. Јованово схватање је оне читаоце којима је недостајао исправан основ за разумевање овакве повезаности увек саблажњавало. Тако су гностици у томе видели потврду својих схватања не само Вазнесења, него и спасења уопште, као растеловљења. Модерни библисти, углавном протестанти, ово су разумевали као потврду своје тезе о одлагању Парусије.

Како разумети Јованову перспективу? За разлику од Луке, који излаже историју спасења и као њен део историју ране Цркве, Јован своје казивање концепира тако да догађаје из Христовог живота доводи у везу за Светим тајнама. Он све посматра из светотајинске перспективе, а она подразумева да је живот у Духу, односно Цркви, предукус Божијег царства, које је већ остварено захваљујући Христу. Због доживљаја Светих тајни као учешћа у животу Божијег царства (мада се код Јована ово изражава другачије, не помиње се Царство, већ се терминима као што су „живот“, „познање“, „обитавање“ – наглашава да се ради о учествовању у односу који Отац има са Сином као садржају Царства), долази до овог сагледавања будућег догађаја као садашњег. Другим речима, код Јована је јак нагласак на тзв. „презентистичкој есхатологији“ – Царство је већ сада овде. Тако се догађаји који претходе Парусији сажимају по схеми присуства и одсуства Христовог. Догађаји који указују на Христово одсуство од заједнице су тако смрт и Вазнесење, а догађаји који указују

на његово поновно присуство су Вакрсење, слање Утешитеља и Парусија. С тим у вези је и парадоксално повезивање смрти и „прослављења“ у Јовановом Јеванђељу.

Вазнесење као прослављење

Код синоптичара се Вазнесење сагледава као радостан догађај, упркос томе што се ради о „растанку“ Христа са ученицима. Код Матеја се опис Вазнесења (а и цело Јеванђеље) завршава Христовим речима: „Ја сам са вама до свршетка века“. Следећи Марка и његову композицију Јеванђеља, по којој је Галилеја место Христовог прослављења, а Јудеја место његовог страдања, синоптичари Вазнесење смештају у Галилеју, или бар изван Јерусалима.

Упркос томе што Вазнесење на одређени начин подразумева „одсуство“, оно је догађај који има карактер „узношења“, што је увек повезано са „прослављењем“. Христос је Вазнесењем коначно прослављен, након свега што је извршио снисходећи ради спасења људи до „дубина смрти“. Он је коначно узнесен до самога Бога.

Вакрсење и Други Христов долазак

Како схватити Христово узношење? Где се он вазнео, ако кажемо да Вазнесење подразумева и вазнесење тела? Говори се о вазнесењу „на небо“ и о вазнесењу „код Оца“.

Схватити израз „на небо“ у смислу да се он односи на неке физичке сфере неба, због начина размишљања који је донела савремена научна космологија, данас је тешко замисливо. Друга могућност је да се ово схвати као вазнесење у Царство небеско. Ова могућност се не може у потпуности искључити, али Царство небеско није нешто што постоји



Други долазак Христов (аутор Ђакон Срђан Радојковић)

паралелно са светом, поготово не у просторном смислу. Оно није неки „паралелни свет“, него овај „наш“ свет преображен Божијим свеприсуством које укида смрт. Оно је од света одељено пре „временски“ (догађајима икономије спасења), него просторно.

Исправно схватање овог исказа о вазнесењу „на небо“ треба тражити уз узимање у обзир и свих оних новозаветних исказа који говоре о Христовом одласку „код Оца“, „код Бога“ и о „седењу с десне стране Оца“. Чињеница да се код Јевреја уместо имена Божијег често користила реч „небо“, томе додатно иде у прилог. Ту, међутим, настаје проблем: како је могуће да се материјално, временом и простором одређено тело Христово „смести“ у Бога који је бестелесан, нематеријалан и изван времена и простора? Да ли се онда ипак ради о некој врсти разоваплоћења? Не, зато што Христово тело није уништено, него је оно привремено „изузето“ из времена и простора. Привремено, јер ће приликом Другог доласка Христос поново бити познаван у свом вакрслом и бесмртном телу.

Али, зашто се ту ипак не ради о привременом разоваплоћењу и поновном оваплоћењу? Христов Други долазак не треба разумети као Христово силажење у овај и овакав свет, него пре као узношење целе творевине у онај однос са Оцем који има Христос. Као када два воза једно време стоје један поред другог, па кад један крене путници не знају да ли је кренуо воз у ком су они или онај поред, могуће је да је оно што нама изгледа као Христов силазак, уствари узношење творевине у његово „небеско обитавалиште“, тј. потпуно учествовање у животу Свете Тројице.

Вазнесење и Црква

Вазнесење има свој смисао и за Цркву у историји. Оно са Силаском Светог Духа на Апостоле има однос као смрт са Вакрсењем. Без једног нема другог, без обзира на то што је схема силажење – узлађење обрнута.

Педесетница је пројава Цркве као Тела Христовог. Да је Тело Христово присутно на начин као што је било присутно пре Вазнесења, то не би могло да се оствари. Педесетница, такође, омогућује временску и просторну универзалност догађају спасења који је остварио Христос у историји. Крајње упрошћено, да је Христос телесно присутан, Литургија би свагда морала и могла да буде само на једном месту, на оном на којем је Христос. Ово не би никако допринело јединству Цркве, будући да сви хришћани света, за разлику од мале групе Апостола, не би могли стално да долазе у један град. Такође, да је Христос у вакрском телу непрестано присутан у историји, то би укинуло веру, а са њом и слободу о којој је Христос говорио Томи: „Сада када си ме видео повероваши; блажени они који не видеши, а поверишаш“.

Награда за животно дело „Војислав Илић“ – диригенту и композитору Георгију Максимовићу – Макси



Духовна музика – животно дело

На 19. фестивалу духовне музике „Хорови међу фрескама“, који је одржан на пролеће ове године у Београду, жири у саставу Њ. П. Владике ремезијанског Андреја, професора ФМУ диригента и композитора Александра Вујића и диригента Ђорђа Станковића, доделио је Награду за животно дело „Војислав Илић“ – за изузетан допринос у области духовне музике диригенту и композитору Георгију Максимовићу – Макси.

Овај врсни музички делатник рођен је 1929. у Београду где је и студирао Музичку академију. Списак хорова којима је дириговао, број награда које је добио, као и низ композиција које је написао нанизали су се као бисери на његовој радној „огрлици“ дугој 62 године. Неки од хорова са којима је Макса остварио преко 200 јавних наступа и гостовао у преко 17 земаља су: „Св. Сава“ при Храму Св. Саве у Београду, хорови богословија – у Београду и у Сремским Карловцима, „Прво београдско певачко друштво“...

У сећању, а и по значају издвајају се гостовања са Хором београдских свештеника у Бирмингему, Стокхолму, Келну, као и учествовање овог хора на миси у Патријаршијској базилици у Аквилеји. Са Хором „Св. Николај“ из Сремских Карловаца је као ретко ко прошао кроз Русију, гостујући у најпрестижнијим дворанама музике.

Компоновао је и записао преко стотину композиција и аранжмана, а за композицију „Достојно“ руски Патријарх Пимен је Максимовић даривао гравираним ручним сатом са Патријарховим иницијалима.

Бројне награде учиниле су овај дуги радни век сmisленим – Орден Св. Саве III реда, Златна медаља и грамата Мајке свих Цркава, Патријарха Светог града Јерусалима и целе Палестине Диодора I, Грамата Патријарха Павла за 50 година рада, Грамата Савеза композитора Русије за 50 година уметничког рада, Орден – сребрни Крст Георгијевског савеза – 2001, уручен на свечаној ауторској вечери у Санктпетербуршкој филхармонији – у сали Глинка...

Светлана Новићић

Поводом успостављања академске сарадње ПБФ БУ са Петроградском и Кијевском духовном академијом



Зграда Кијевске духовне академије,
фотографија са почетка 20. века

Руске духовне академије: стање и перспективе

— први део —

гр Ксенија Кончаревић

Историјат духовних школа Руске Православне Цркве обухвата више од три стотине година. Кијевски Митрополит Петар Mogila (†1646) ушао је у историју као оснивач Кијевске духовне академије (у његово доба она се називала Кијевским колегијем), која је постала први већи центар духовног образовања. Настава у Кијевском колегију извођена је на латинском језику, а у основи наставних курсева налазила се литература састављена по схоластичким моделима.

У периоду између 1721. и 1725. семинарије и богословске школе отворене су у Санкт Петербургу (Петрограду), Нижњем Новгороду, Харкову, Тверу, Казању, Вјатки, Холмогорима, Коломни, Рјазању, Вологди и Пскову. Духовне школе су и даље отваране током читавог 18. века. До 1808. године у Русији

је постојало 150 духовних школа, а до 1825. године, после просветне реформе императора Александра Првог (1801–1825), било их је већ 340, између осталих три духовне академије (Кијевска, Московска и Санктпетербуршка), 39 семинарија, 128 духовних школа и 170 црквено-парохијских школа.

Карактеристичну одлику духовних школа створених у епоси Петра Првог и непосредно након његове владавине представљала је чињеница да се у њима настава држала на латинском језику, а наставни програми представљали су копију програма западних језуитских школа из 17. века. То је било изазвано утицајем Кијевске академије и њених свршених студената који су, долазећи у Московску Русију, овде постали архијереји, ректори и наставници духовних школа.

На латинском језику држана су предавања, на њему су писани реферати и извођени испити. У библиотеки Московске духовне академије до дана данашњег чувају се дисертације њених свршених студената из 18. века написане на латинском језику. Интересантно је да су и архијереји тога доба, нарочито они који су завршили Кијевску академију, боље говорили на латинском него на руском језику.

Постепено превазилажење латинског утицаја на образовање додикошло се тек у 19. веку, а оно је у значајној мери везано за име Светог Филарета, Митрополита московског. Он је био један од првих предавача у Русији који су престали да предавања држе на латинском и определили се за руски језик. У другој и трећој четвртини 19. века он је скоро сам на својим плећима носио дело трансфор-



Плоча са улаза у Петроградску духовну академију

мисања духовно–просветних институција: презентовао је сложене и обимне пројекте реформе духовних школа, утврђивао редослед разредних часова у академији и семинарији, лично је састављао планове за извођење наставе, рецензирао уџбенике.

Свети Филарет сматрао је духовно образовање најважнијим аспектом делатности хришћанске Цркве. Он је захтевао да се у процесу наставе међу студентима подстиче интересовање за самостални рад: „Добар метод учења састоји се у томе да се допринесе откривању властитих снага и интелектуалној делатности васпитаника“. По речимаprotoјереја Георгија Флоровског, Митрополит Филарет „се није плашио да пробуди мисао, премда је знао за саблазни мишљења. Наиме, он је веровао да се те саблазни превазилазе и побеђују искључиво у стваралачком раду... Филарет је увек истицао неопходност богословствовања као јединственог и незамењивог темеља целовитог духовног живота“.

Старајући се за повећање нивоа образованости свештенства, Митрополит Филарет је истовремено узимао живо и

Западни схоластички утицај постепено је превазиђен у руској богословској науци. Руска Православна Црква, крајем 19. и почетком 20. века, заузимала је водећи положај у свету у области теологије (посебно у областима литургије и црквене историје).

делатно учешће у пројектима императора Николаја Првог усмереним на побољшање световног образовања. Уз Филаретово учешће отворена је читава мрежа нових просветних установа, повећана су средства за финансирање школа, отпочело је издавање нових руских уџбеника и приручника.

Говорећи о историјату Петроградске духовне академије, на чијем челу се лично налазио од 1975. до 1985. године, Патријарх Кирил посебно истиче: „Отворена 1809. године, та школа од самог почетка је у темељ своје делатности поставила спој оданости апостолском предању, које се чува и преноси у Цркви, са истинском отвореношћу за потребе и духовна трагања људи свога времена, за њихове радости и боли, наде и разочарања.“

По Патријарховим речима, духовна школа је „у првом реду расадник богословских знања који људе пријрема за насташирско служење у Цркви“. Истовремено, „духовна школа је призвана да развија и усавршава богословску мисао“. Ова два задатка су узајамно повезана и међусобно условљена. Истинско васпитање будућих пастира Цркве може бити ефикасно и животно тек уколико се заснива на животом и делатном богословљу.

Западни схоластички утицај постепено је превазиђен у руској богословској науци. Руска Православна Црква, крајем 19. и почетком 20. века, заузимала је водећи положај у свету у области теологије (посебно у областима литургије и цркве-

не историје). Док је још средина 19. века противала у знаку знатне зависности руске теологије од западне – углавном немачке протестантске теологије и док је истраживачки рад, проучавање библијских светоотаčких текстова, средином 19. века још носио на себи печат те зависности, ипак крајем 19. а нарочито почетком 20. века, руска теолошка мисао манифестовала се као потпуно самобитна мисао, и руске духовне школе признаће су као најистакнутије теолошке установе у свету. Али уследила је страшна револуционарна катализма чији резултат је представљало разарање Цркве и богословске мисли у Русији.

После револуционарног преврата 1917. године развој богословске науке био је прекинут, да би био обновљен тек у послератном периоду. Ипак, због објективних околности средином 40-их и почетком 50-их година није било могуће обновити богословску науку и теолошко образовање на високом нивоу. У послератном периоду, наиме, главни задатак духовних школа био је припремање свештенослужитеља. Наравно, била су спровођена самостална теолошка истраживања; познато је да је послератни период обележен именима изванредних теолога, али ако се анализирају њихова дела, у свему што су они радили и писали види се оријентација ка уско практичном педагошком циљу – да се што је могуће брже и ефикасније припреме кадрови теолога и свештенослужитеља.

– наставиће се –

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

„Крштавање за мртве“

(1 Кор. 15, 29)

— први део —

гр Предраг Драјушиновић

YПрвој посланици Коринћанима Светога Апостола Павла читамо следећу реченицу: „Уосталом шта ће радити они који се крштавају за мртве? Ако мртви уопште не вакрсавају, зашто се још крштавају за њих“ (1 Кор. 15, 29). Како разумети ове Апостолове речи? Шта значи „крштавати се за мртве“?

Недоумице у Цркви у Коринту

Међу посланицама Апостола Павла, Прва посланица Коринћанима одликује се изузетним богатством теолошких тема и, поред Посланице Римљанима, сматра се теолошки најважнијим делом Светог Апостола. О томе сведочи и чињеница да је 1. Коринћанима један од светих списка Новога Завета који је најчешће тумачен у раној Цркви Светих Отаца. У наведеној посланици наилазимо на мноштво теолошких тема везаних за мисао и живот младе хришћанске Цркве у Коринту. После опширних излагања по многим питањима везаним за теологију и црквену праксу, Апостол Павле је за крај свога списка (глава 15) сачувао најважнију теолошку тему, наиме образлагање хришћанске вере у вакрсење. Као и претходне теме и ова последња није тек тако ничим потак-

нуто теоријско промишљање о вакрсењу мртвих, већ представља одговор Светог Апостола појединим хришћанским круговима у Коринту који су осправавали есхатолошко вакрсење мртвих: „Али ако се проповеда да је Христос вакрснут из мртвих, како неки међу вами говоре да нема вакрсења мртвих?“ (1 Кор. 15, 12). Они су сматрали да тело не може бити вакрснuto и спасено: „Али неко ће рећи: како мртви вакрсавају и у каквом ће телу доћи?“ (12, 35). У 15. глави Прве посланице Коринћанима Апостол, потакнут наведеним недоумицама и питањима у вези вакрсења мртвих, развија читав теолошки трактат у оквиру кога аргументује у корист хришћанске вере у вакрсење. Он поучава хришћане у Коринту да ће се есхатолошко вакрсење мртвих заиста додондати и да ће оно обухватати и тела, додуше преображена и другачија од нама непосредно познате телесности, упокојених људи (15, 44–50).

Положај 15, 29 у аргументацији

Стих који нас занима – 1 Кор 15, 29 – у току аргументације коју развија Апостол Павле заузима значајно место. Ово место се налази управо у средини главе 15, која садржи укупно 58

стихова. 1 Кор. 15, 29–34 налази се између две текстуалне целине, наиме првог дела Апостоловог излагања о есхатолошком вакрсењу из мртвих (1 Кор. 15, 20–28) и другог дела који почиње реторичким питањем у 15, 29. Сам положај, dakle, указује на важност овог стиха који изводи из једног тематског комплекса и уводи у други.

Разлог отежаног разумевања

Није лако са сигурношћу рећи шта Апостол Павле подразумева под фразом „крштење за мртве“. Тешкоћа у разумевању ове фразе типична је и за један одређен број других места из Светог Писма, нарочито тамо где се аутор (у овом случају Апостол Павле) и реципијенти (у овом случају Коринћани) прећутно разумеју, пошто и један и други знају о чему се тачно ради, те није било потребе да аутор детаљно објашњава своје речи. Уколико се не може поsegнути за евентуалним објашњењима једног места неким другим местима из Светог Писма, као што је случај са 1 Кор 15, 29, тешкоћа је још већа. Како су временом одређене праксе падале у заборав, тумачима је било све теже да са сигурношћу утврде смисао појединих места из Светог Писма. Историја тумачења понудила је многе одговоре на

питања везана за 1 Кор. 15, 29 од којих ниједан није наишао на опште слагање. О томе ће бити речи касније. У овом тренутку треба се осврнути на текст и оно што је могуће разумети из њега самог.

Текст 1 Кор 15, 29

Како што је раније напоменуто, реторичким питањем у 15, 29 Апостол премешта аргументацију на други ново. Он се позива на „оне“ који се „крштавају за мртве“. Заменица „они“ указује на један број хришћана у коринтској заједници који имају одређену праксу „крштавања за мртве“. Апостол Павле себе не сматра припадником тог круга, пошто би онда употребио заменицу „ми“, али се ни не дистанцира о њих. Напротив, он ову пракску користи у позитивном смислу за сопствену аргументацију. У суштини су „они“ који се „крштавају за мртве“ на његовој страни, односно показују својом праксом да су исправно разумели есхатолошку димензију крштења. Пошто се глагол „крштавати“ овде употребљава у презенту, јасно је да је пракса крштавања за мртве жива у заједници. Чини се такође да се пракса крштавања за мртве понавља, за разлику од црквеног крштења које се врши само једном. То би значило да се један хришћанин може „крстити“ више пута за мртве. Пракса „крштавања за мртве“ огледала се вероватно у томе што се већ крштени чланови заједнице крштавали „за“ оне који су умрли некрштени (рођаке, пријатеље и сл.), да би и они као крштени могли да дочекају дан свеопштег вакрсења мртвих у заједници са Христом. „За“ у овом случају може да значи „уместо“, „заступнички“, „ради“, „у корист“ и свакако пројављује љубав према преминулим близњима. Овај обичај који Апостол Павле не поздравља и не хвали, али и не оспорава, свакако да садржи у својој основи народно веровање у аутоматизам и готово магијско

дејство тајне. Међутим, Апостол Павле не улази у детаље овог обичаја и теолошке проблеме које он имплицира. За његову аргументацију је важан само моменат вере у вакрсење мртвих која је у њему пројављена.

Једна старозаветна паралела: 2 Мак. 12, 43–45

Једна паралела из Старог Завета, која је међутим више лекчика него суштинска, налази се у 2 Мак. 12, 43–45 и гласи: „Затим је сакупио око две хиљаде сребрних драхми и послao у Јерусалим да се принесе жртва покајања за грех. Учинио је то врло лепо и племенито дело, јер је мислио на вакрсење. Јер да није веровао да ће пали војници вакрснути, било би сувишно и лудо молити се за мртве. При томе је имао пред овима најлепшу награду која чека оне који се упокоје побожно. Свакако, света и побожна мисао. Зато је за покојне принео жртву покајања да им се опрости греси.“

Овде се свакако ради не о заступничком чину, већ акту „у корист“ или „ради“ мртвих. Међутим, као што молитва и жртва имплицирају веру да ће се Бог смиловати и опрости грехе преминулима, тако и крштење за мртве има за циљ да промени стање некрштених покојника пред Богом, нарочито у дан свеопштег вакрсења мртвих. Иако је овај обичај имао много дискутабилних момената – уочсталом он је веома брзо нестао из живота Цркве и питање је да ли га је уопште и било на другим местима осим у Коринту – очигледна је била љубав и брига према близњима који су умрли некрштени и спремност на лични залог за другога. Можда су управо ова основна мотивација коју Апостол Павле велича (1 Кор. 13), као и недвосмислена вера у вакрсење имплицирана у овој пракси, допринели томе



Св. Апостол Павле, икона из 1410. г., рад Св. Андреја Рубљова

да је Апостол Павле не одбаци као непримерну хришћанској вери (уп. нпр. Рим. 14, 7–12).

Сведочанства ван текста 1 Кор 15, 29

Сведочанства о „крштавању за мртве“ ван текста 1 Кор. 15, 29 готово да не постоје. Научници нису успели да нађу одговарајуће паралеле из религијског окружења коринтске Цркве, док погребни обичаји реконструисани кроз археолошка ископавања указују само на велику бригу и старање за покојнике, али не и на ритуале који би имали извесне учинке на њихово онострано стање. Свети Оци Цркве сведоче нам да је у извесним јеретичким круговима – код маркионита на пример – постојала пракса крштавања за мртве. Међутим, тешко је успоставити везу између тих каснијих и спорадичних пракси и праксе коју помиње Апостол Павле у 1 Кор. 15, 29. Једино заједничко је вера да крштење за покојника који је умро некрштен може допринети његовом блаженом стању на оном свету и приликом свеопштег вакрсења мртвих.

– наставиће се –

Из новије историје црквеног образовања

Високо образовање Српске Православне Цркве у 20. веку (трећи део)

гр Александар Раковић

На септембарским изборима за Народну скупштину 1903. године победу су остварила два радикалска крила добивши укупно 90% гласова. Народна радикална странка је освојила 75, Самостална радикална странка 66, Либерална странка је освојила 17 посланика, а Напредна странка и Социјалдемократска странка по једног. Две радикалске струје чиниле су коалициону власт у два владина мандата до новембра 1904. године, а потом је нову владу са Николом Пашићем на челу оформила Народна радикална странка. У време овог Министарског савета и истог састава Народне скупштине коначно је отворен Београдски универзитет.

Предлог закона о Универзитету је пре уласка у скупштинску процедуру одобрио Државни савет, а по овлашћењу краља Петра Карађорђевића предлог је 15. децембра 1904. представљен Народној скупштини. Затим је о Предлогу закона о Универзитету позитивно мишљење дао надлежни Одбор који је за свог известиоца одредио једног од лидера Самосталне радикалне странке Љубомира Стојановића. Након што је прихваћен у Законодавном одбору, Предлог закона о Универзитету је упућен на разматрање посланичком клубу владајуће Народне радикалне странке. Тек пошто је тамо одобрен стигао је у фебруару 1905. посланицима на претресање.

Богословски факултет је требало да буде установљен чланом 4. „као самостална Духовна Академија, по нарочитом закону“. Расправа о Предлогу закона о Универзитету је почела 7. фебруара 1905, а Народна скупштина га је усвојила 19. фебруара 1905. Од 117 присутних посланика чак 110 је гласало за Закон о Универзитету. На снагу је ступио 27. фебруара 1905. У Закону о Универзитету је остао и предложени члан 4. у неизмењеном облику. Током посланичке расправе питање оснивања богословског факултета је углавном узгредно дотицано. Но, на мишљења тројица дискутаната се ипак мора обратити пажња.

Министар просвете и црквених послова Андра Николић је 7. фебруара 1905. током говора у Народној скупштини поводом разматрања Предлога закона о Универзитету рекао: „Односно факултета богословског стварстоји с једне стране лакше, а с друге стране теже. Што се тиче оснивања богословског факултета, нема тешкоће у погледу новчаних средстава као у медецинском факултету и с те стране могли бисмо овај факултет и раније установити. Он ипак није одмах установљен, и у почетку закона, где се говори о факултетима, каже се: да ће се богословски факултет основати као духовна академија по нарочи-



Митрополит београдски
Инконетније Павловић (1840–1905)

том закону. Та одредба има свој нарочити разлог који ћу вам у кратко објаснити, и који је у том што богословски факултет не може бити у предавању потпуно слободан. Питање вере има једну финоћу, која се не може потпуно да сложи са слободом у предавању. И ако је учење наше православне вере слободно, много слободније него нпр. католичко, ипак има основаног разлога да се богословска предавања морaju тако уредити да ту и црквена управа задржи свој утицај. Због тих финоћа и такових разлога ми смо се задржали на томе, да доцније богословски факултет уредимо.“ Министар је, дакле, потпуно подржао став дела врха Српске Православне Цркве да јој

је потребна духовна академија, а не богословски факултет равноправан осталим факултетима на универзитету. Ово је, наравно, био и став Министарског савета.

Истим поводом известилац о Предлогу закона о Универзитету Љубомир Стојановић је говорио: „Има још једна особина овога пројекта, а то је да се садања Велика Школа са проглашавањем Универзитета рашири у прави Универзитет. И данас има Универзитета на страни, који немају све факултете. Овим се поставља услов да се то прошири тиме, што ће се на философском одсеку установити један пољопривредни одсек, апоткарски курс, и може се установити катастарски курс; а спремаће се и за отварање богословског факултета, који се сада не установљава не зато, што немамо чиме, него због тога што немамо ученика за тај факултет, пошто садања богословија ‘Св. Саве’ нема свршених ученика, који би могли слушати тај факултет, (а познато вам је, да је стара богословија укинута)“.

Током ватреног говора против Митрополита Инокентија, посланик Алекса Ратарац је говорио о протекцији којом су неки богословски кандидати одлазили на школовање у стране духовне академије. Нарочито је у том смислу поменуо школовање Митрополита Инокентија у Русији. Ратарац је Инокентија сматрао неквалитетним богословом и епископом. На крају свог обраћања је рекао да се такве грешке у одабирању кандидата за богословске студије не би могле десити на Београдском универзитету чијем је оснивању дао своју подршку. Овај говор је могао бити схваћен и као мишљење против духовних академија, иако му је главни циљ био да оцрни Митрополита Инокентија кога је

Ратарац, иначе, презирао. Оптужио га је да је Српску Цркву начинио слабом и „онеспособљеном за сваки озбиљан задатак у друштву“.

Београдски леволиберални дневни лист *Политика* се убрзо критички осврнуо на излагање министра Андре Николића који је упитан „којим се путем решила ствар у корист Духовне Академије“ под старатељством Светог Архијерејског Сабора и да ли је у питању била „закулисна радња“ јер, према *Поли-*

ји од медицинског, већ и због наших националних задатака“.

У исто време када је реаговала *Политика*, уследио је изненађujuћи чланак у *Гласнику Православне цркве у Краљевини Србији*, званичном органу Светог Архијерејског Сабора. У њему није било ничег од наклоности духовној академији. Напротив. Подржано је писање *Политике* и наглашено да су одржана „два састанка професора и кандидата богословља, на којима је утврђено да је теолошки факултет за Србију у све

му кориснији од Духовне Академије, и да за то треба настати код меродавних чинилаца, да се Духовна Академија ни у ком случају не установљава. Међутим, како ће се установа овог факултета извршити нарочитим законом, ми се надамо да ће г. Министар при изради закона имати у виду поглавито ове две ствари: да је Духовна Академија у опште католичка установа, са неправилним задатком да ограничава слободу наставе, више него што то *regula fidel* тражи, – и да је она, као интернат, с великим бројем професора, онемогућена у Србији већ зато, што врло скупо стаје“.

Овако изнет став је свакако врло интересантан. Ради се о реакцији српских теолога, чије је мишљење *Политика* призвала, или откуд он баш сада, тек пошто је Закон о универзитету усвојен? Можемо да понудимо најприближнији одговор. Од јануара 1905. здравље Митрополита Инокентија се погоршавало и водећа позиција у Српској Цркви све више је припадала Епископу шабачком Димитрију Павловићу, најстаријем владици по посвећењу, који је након Инокентијеве смрти у мају 1905. преузео администрацирање Београдском митрополијом, а ускоро постао и митрополит.

— наставиће се —



Политика од 11. фебруара 1905. године

тици, о овом питању није било консултација са угледним српским теолозима. Министар је упозорен да није уважио разлику између теологије као науке и религије. Наглашено је да су за то поште стање у црквеном образовању управо криви бивши студенти духовних академија који, иначе, „не показују Бог зна какав успех на пољу теологије“. Закључено је да се грешке могу исправити само оснивањем богословског факултета на универзитету. И према београдском дневном листу *Правда*, који је био близак тада слабим напредњацима, оснивање универзитета у Београду било би погрешно без богословског факултета јер „за један српски универзитет он је много важни-

Разговор са Радомиром Бојанићем, академским сликаром и дизајнером поштанских марака



Сакрални мотиви на поштанским маркама путују светом

Разговарала Славица Лазић

За европске појмове међу првима смо издали марку 1866. године. Био је то „Књаз Милан Обреновић“ чији примерак сада кошта 2.000 евра.

Међу овогодишњим добитницима високих одликовања Српске Православне Цркве налази се и Радомир Бојанић који је деценијама присутан на „филателистичким картама“ у свету самом чињеницом да је 1992. године добио награду за најлепшу марку на свету, по водом 500 година од Колумбовог открића Америке, у конкуренцији 200 земаља у Паризу. У поштанским оквирима, то је као додела Оскара. На предлог Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја, Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве доделио му је као уметнику и директору „Србијамарке“, Радне јединице Јавног предузећа ПТТ саобраћаја „Србија“, високо одликовање СПЦ – Орден Светога Саве

другог степена – за делатну љубав према Светој Мајци Цркви, нарочито показану његовим вишегодишњим несебичним ангажовањем и доприносом на издавању доплатне поштанске марке *Изградња Сиомен-храма Светог Саве на Врачару*.

„Иако сам добио признање за најбољу марку на свету, ово надилази све што сам очекивао. Мислим да је после овога и добро да човек престане да се бави сликарством, уметношћу и фрескама, што је, иначе, основна моја љубав“, рекао је 19. фебруара на додели одликовања у Патријаршији Бојанић.

Ликовно наменски је обрадио преко десет различитих марака за Храм које су стављене на доплатне поштанске марке, а био је дизајнер и на најве-

ћем броју доплатних поштанских марака које је Влада Србије својим уредбама донела разним поводима – хуманитарним организацијама, које својим радом пружају помоћ у елементарним непогодама и несрећама, за лечење и истраживање опаких болести попут рака, за лечење инфицираних и оболелих од сиде, као и за обнову и изградњу храмова и припрему спортиста за велика спортска такмичења. Доплатне марке се разликују од пригодних утолико што доносе приход оном ради чега се издају. Свуда се налази његов потпис. Као креатор поштанских марака познат је у Србији и свету. Дипломирао је на Академији примењених уметности у Београду, постдипломске студије

провео у Паризу и Верони усавршавајући сликарску технику. Посебно се бавио литографијом. Упоредо са сликарским радом концентрисао се на дизајнирање поштанских марака у којима трага за изазовом стварања јединственог уметничког дела у минијатури.

Колико Вам значи ово признање и да ли се дизајнирање поштанских марака може сматрати ауторским делом?

– Веријем да сам одликовање добио превасходно као академски сликар који три деценије ради по канонима иконе, фреске и српске манастире на маркама. Изненађен сам и срећан што се ово десило. Истакао бих дугогодишњу сарадњу са покојним Слободаном Милеуснићем, управником Музеја Патријаршије на заштити и очувању културног наслеђа Цркве и изради поштанских марака. Обојица смо родоначелници стављања сакралних мотива на поштанске марке. Развила се сарадња и са проф. Војом Миловановићем, ондашњим министром вера.

Тек од 1989. године почели смо да стављамо те мотиве као део културне баштине и до данас су били заступљени сви значајнији манастири из наше историје – од Сентандреје до Хиландара. Од те године до данас постигли смо да се установе сталне емисије поводом Божића и Васкрса које иду као стандардне теме.

Поштанска марка је исто као новчаница, значи вредносни папир у великом тиражу, а неколицина марака се ради у малом тиражу у поводу најзначајнијих догађаја у Србији и свету (олимпијаде, светска првенства, велики светски и национални догађаји) или у част значајних личности (Тесла и Пупин су били на новчаница-



ма и поштанским маркама). Све те прве марке сам цртао, сликао и припремао да се појаве. Постигле су резултате, биле су куповане у свету.

Поштанска марка је велика минијатурна светска изложба која путује и циркулише по свету. Успели смо да заинтересујемо дијаспору од Америке до Австралије да када су у Србији пријатељима честитају Божић или Васкрс са марком и ковертом на којима су слике наших фресака, икона и манастира. Имамо дизајнерски тим који ради на идејно-ликовном решењу и припреми марака за штампу. Оригинални цртеж, фотографија или логотип су почетни материјал који добијамо од стручних сарадника који раде у музејима или релевантним институцијама. Након тога цртамо или фотографишемо музејске експонате, уметничка дела или репродукције из природе. Задате мотиве са фотографија преносимо на марку, а када су у питању задаци који имају релаксирају тему користимо комбиноване технике – акварел, пастел, темперу, колаж. Цртежи се скенирају и додатно обрађују компјутерски. Свака марка је ауторска, то није фотографија јер ја увек цртам из новог угла и дајем комплетно решење. Симбол Поште је поштанска марка.

Фреске из Ниша на Васкршњим маркама

Фреске „Распеће Христово“ и „Силазак у Ад“ из манастира

Свете Богородице у Сићевачкој клисури се од 1. марта о. г. налазе на поштанским маркама поводом Васкрса. Рад на овим фрескама из Ниша је наставак Ваше непрекидне инспирације за мотиве на највреднијим примерцима поштанских марака. Зашто сте се одлучили за овај избор мотива?

– Фреске из овог малог манастира из XIV, XV и XVI века су прелепе, имају фантастичне боје и добро су очуване. Маркице су вредносни папир као и новчанице и одлуку о њиховом штампању доноси Влада и Министарство телекомуникација. Обрадовало ме је што је ове године на ред дошао југ Србије. Сећам се да је дивна монахиња из манастира била запрепашћена када смо фреске пре фотографисања мало пофајтали водом. Објаснили смо јој да фреске траже да се навлаže, јер пригушене боје тада блесну. Сликали смо их, у Београду очистили снимке и послали јој да види. Била је благодарна како све изгледа. Манастир Свете Богородице је неколико пута рушен и обнављан а данас су у његовом комплексу манастир посвећен Ваведењу Богородице, манастирски конак и звоник са два звона. Иконе и фреске морате прилагодити да код смањења буде све видљиво, да стане номинала и Србија и све што карактерише поштанску марку по Светском поштанском савезу. У поштама су доступне и ➤

FDC коверте, као и максимум карта са жигом првог дана са мотивима фреске „Улазак у Јерусалим“ из истог манастира и периода. Увек радим са благословом Његове Светости Патријарха српског и Синода поготово када нешто износимо из ризнице Музеја или цркава ради сликања.

Наше поштанске марке са сакралним мотивима изазивају интересовање и пажњу колекционара који их радо имају у својим класерима. Поштанске марке спајају људе преносећи јединствену поруку кроз специфична културна, уметничка и историјска обележја Србије у све крајеве света. Када је Србија добила прву марку?

– За европске појмове међу првима смо издали марку 1866. године. Био је то „Књаз Милан Обреновић“ чији примерак сада кошта 2.000 евра. Вреди напоменути да је Србија међу 20 земаља оснивача Светског поштанског савеза у Берну. И данас је на згради Светског поштанског савеза у Берну међу уклесаним именима оснивача име Србије.

Наше марке су веома цењене у свету. Најпре што се, упркос потражњи и очекиваној зарди, никада не доштампава тираж, а да би се то предупредило после изласка сваке емисије марака уништава се прибор за њену штампу. И оно што нас чини посебним је што се код нас и даље главни део послана обавља ручно када се уметничка слика великог формата смањује на величину марке, за разлику од великог броја земаља које су прешли на компјутерску обраду.

Марка је као вредносни папир неупоредиво вреднија од новчанице. Она има номиналну вредност од 50 динара за међународни саобраћај и 22 за унутрашњи.



Али, ни Румун или рецимо Бугарин не знају како изгледа наша новчаница, о Данцу или Холанђанину да и не говорим. Али, поштанску марку са нашим манастиром или иконом на којој пише Србија ћирилицом и латиницом препознају колекционари, сакупљачи и филателисти све до Кине, а Кина је највеће тржиште поштанских марака данас. Наша поштанска марка са темом тениса је распродата, вредија како много. Марка је као и злато, добија на значају ако је у малом тиражу или ако је тема интересантна. Ми пратимо светске теме – ове године је Нобел. Сви су издали Мајку Терезу поводом 100 година рођења ове светске хуманитарке, наша је планула! Нестала! Урадили смо емисију од једне марке, у десетерцу, односно на табаку од десет марака са пригодним ковертом са жигом првог дана.

Мале путујуће изложбе о Србији по свету

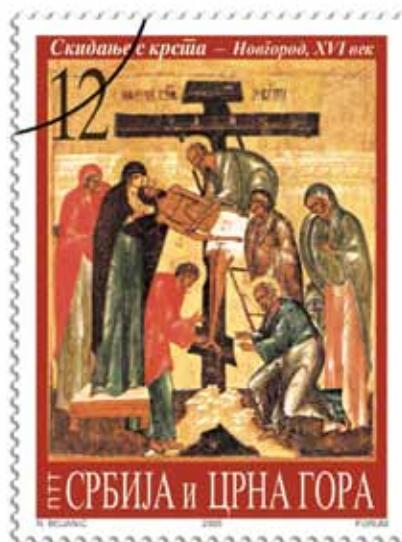
Поштанска марка је уз заставу, химну, грб и новчаницу

цу обележје државе. Рекли сте да је вреднија од новчанице или и средство пропаганде. Како?

– Стављајући природне лепоте земље, туристичка места, националне паркове и бање позивате људе у најудаљенијим земљама да посете Србију. Издали смо марке поводом обележавања 1700 година Миланског едикта, чији је блок освојио медаљу у тиражу од 25.000 и тиме додатно заинтересовали туристе који ће ове године посетити Константинове градове. Спремамо поводом Миланског едикта 25. јуна изложбе у Галерији „Сервантес“ и у „Прогресу“ чији је покровитељ председник Србије. Направили смо 24 оригиналне слике и цртежа тим поводом. На поштанске марке се не стављају живи људи, а неколико преседана који су направљени последњих година нису били добри, јер су служили за једнократну употребу.

Колико Вам је тешко као пријателју уметнику, да радите марке по задатку?

– Много икона, манастира и фресака урадио сам из љуба-



ви, а које су стављене на поштанске марке. Треба признати да све што је остварено у историји уметности било је направљено по задатку. У свакој мојој слици уткан је део моје душе. Ако то осети душа других, створио сам уметничко дело! То је минуциозан рад, на марки мора да се види све што желимо да поручимо кроз тему.

Било је потребно много искуства да бих могао да проценим како ће одређени цртеж или слика изгледати када га смањимо на формат марке. Мој посао је да дам добар програм и календар за издавање редовних, пригодних и помоћних поштанских марака, да оне буду квалитетне и да се могу продати, те да својом лепотом заинтересују светске колекционаре. Програм који се прави за годину дана унапред подразумева и неке сталне теме као што су Васкрс и Божић, заштита природе, флора, фауна... Наредна година је у знаку Великог рата, Првог светског рата и са САНУ договарамо шта је одговарајућа илustrација за ову пригоду.

Колики су данашњи тиражи поштанских марака у Србији?

– Не прави се никада више од потреба тржишта. „Србија-

Колекционарски набој је невероватан

По потребно је три месеца ради да би се дошло до једне емисије марака.

– То је минуциозан рад, на марки мора да се види све што смо хтели да поручимо кроз тему. Потребно је много искуства да бисте могли да процените како ће одређен цртеж или слика изгледати када се смање на формат марке. Дешавало нам се да слике великих мајстора нисмо могли да ставимо на марку, јер они и нису радили те слике за марке.



марка“ годишње изда око 20 емисија марака, а у свакој су једна, две, или четири марке у серији, у зависности од значаја догађаја. Најчешћи тираж је 25.000 за програм пригодних марака, до максималних 600.000 примерака у великом емисијама као што су Божић и Васкрс, које су ове године били мање и ишли до 215.000. Тиражи редовних марака које се лепе у пошти су у милионском тиражу. Ми у „Србијамарки“ осмишљавамо и припремамо марке за потребе ПТТ система Србије у оквиру кога послујемо као радна јединица. Од тридесетак запослених, петоро су академски сликари и графичари који раде на изради идејно-ликовних решења и дизајнирају марака које су мале путујуће изложбе о Србији по свету. Да би неко радио марке, мора бити врхунски сликар, гравер, да ради минијатуру, да је минуциозан и прецизан реалиста.

Колико Вам је вера драгоценa за Ваше стваралаштво?

– Много сам радио са људима из Цркве – када препознате

те људе који верују и из душе прилазе свом послу, моје задовољство у заједничком послу је велико. Пресрећан сам сваки пут када сакрално благо Србије буде представљено на марки. Имамо непроцењиво уметничко благо које је посебно значајно јер је део духовног трајања Срба кроз векове којим се бавим и поносан сам јер могу да будем део тима који све то презентује свету. ■



Папа Францијско;
фото: Agência Brasil

Папа Францијско и будућност односа са Православном Црквом

Зоран Ђуровић

Папа Францијско је рођен 17. децембра 1936. г.; 266. је епископ Рима; његово световно име је Хорхе Марио Берголјо (*Jorge Mario Bergoglio*); папско име узима у част Св. Францијска (код нас на хрватском: Фрање) Асишког (лат. *Franciscus*).

О папи Францијску

Доста необичности и примата понео је овај папа: његов избор је био прилично неочекиван, мада је у претходној конклави био главни противкандидат тада изабраног Бенедикта XVI; први је, дакле, папа који није из Европе (после Григорија III – 731–741), први који је са америчког континента, први припадник неког црквеног реда од Григорија XVI (1831–1846) и први папа језуита. Његов отац, Хозе Марио Францијско Берголјо био је емигрант из Пијемон-

та, и 1935. г. жени се Ређином Маријом Сивори рођеном у Буенос Ајресу, чији су родитељи такође потицали из Италије.

Млади Хорхе Марио Берголјо имао је двојицу браће и две сестре. Влада материјим, италијанским језиком. Након студија у теолошкој школи у Буенос Ајресу, 1958. г. придружује се језуитима, иако је претходно имао вереницу. Студирао је најпре хуманистичке науке у Чилеу, и зарађивао као избацивач из ноћних барова. Свештеник постаје 1969. г. Одлази на студије философије и теологије у Сан Мигел, где стиче титулу професора теологије, и на крају одлази на истраживачки боравак у Философско-теолошку високу школу Светог Георгија у Франкфурту на Мајни, мада је пројекат докторске дисертације остао недовршен. Папа Јован Павле II именовао га је 1992. године за помоћног

епископа у Буенос Ајресу и титуларног епископа Ауке. За епископа га је рукоположио архиепископ Буенос Ајреса Антонио Квараћино (Antonio Quarracino), и том приликом су били присутни епископи Мерцедес Лухан (Mercedes-Luján), Емилио Огњеновић и апостолски нунције у Аргентини Убалдо Калабрези (Ubaldo Calabresi). Коадјутор постаје 1997. г., наслеђује кардинала Квараћину на месту архиепископа Буенос Ајреса, а такође постаје одговоран за вернике источног обреда у Аргентини. Папа Јован Павле II прима га 2001. године у колегијум кардинала са титулом Св. Роберта Белармина (San Roberto Bellarmino). Воли Хелдерлина, Борхеса, Достојевског, оперу, филмове италијанског неореализма, фудбал (navијајаћ је и почасни члан аргентинског прволигаша Сан Лоренцо де Алмагро).



Мото који данас стоји на његовом грбу: *Miserando atque eligendo* (*Појледа ја са љубављу и изабра ја*) – који потиче из 21. омилије Пречасног Беде, из његовог коментара на Матеја – вероватно сажима његов програм. Бергољо инсистира на непосредности и унутрашњем духовном животу ослобођеном многих формализама у релацијама са другим особама. Важи за веома скромну и једноставну особу, и називали су га „кардиналом сиромашних“: вози се јавним превозом, сам кува, телефонира, одриче се раскоши које се епископи углавном не клоне (овде је сличност са нашим, блаженопочившим Патријархом Павлом); живео је у малом стану, иако је могао да изабере резиденцију у владичанском двору, као што и сада није ушао у папске одаје у Ватикану. Према њему, црквени великомодостојници су већином заборавили да је Исус био са губавима и седео са простим и презреним људима.

Бог, који се у лицу Логоса, Сина Божијег спустио на земљу, узео је целокупну људску природу у себе и из тога ниједна особа није искључена. Никада наша имитација божанског смирења не може да се мери са тим првим гестом, јер су бо-

жанска и људска природа свим различите ствари, док би сви људи морали бити браћа међусобно, јер су исте природе и потичу од истог Оца. Стога Бергољо избегава етикеције које не потичу на основу природне датости него су накнадне људске творевине, које наше чешће удаљавају једне од других. Зато се ватрено залагао за сиромашне и често је боравио у најбеднијим градским четвртима. Хришћанска љубав је, једном речју, сила која надахњује целокупну његову делатност: обилазио је болнице, где је једном приликом опрао и пољубио ноге дванаесторици људи оболелих од сиде, као што је први обред Прања ногу Ученицима, који је у својству папе обавио не у базилици Св. Јована Латеранског, где се овај обред традиционално обавља, него у римском затвору, где су били и малолетне убице и неколико девојака, што је други преседан.

Кардинал Бергољо је 2009. г. снажно критиковао владу Ернеста Киршнера, супруга садашње аргентинске председнице Кристине Фернандез, која због своје „неморалности и напредности“ поспешује раст неједнакости у земљи. Такође је ушао у сукоб са председницом Киршнер, која је дозволила слободну контрацепцију и легализацију истополних бракова, који су по њему „деструктивни напад на Божији план“, иако је инсистирао на важности поштовања хомосексуалних лица. Није прогресиран теолог, али је истовремено велики критичар Међународног монетарног фонда и неолиберализма. Што се тиче „теологије ослобођења“, Бергољо је заузимао умеренији став, није одобравао језуитима да се приклуче том покрету, али је током диктатуре помагао и штитио њихове присталице, и тајним каналима им је помагао да нелегално напусте зе-

мљу. Противио се абортусу, еутаназији, као изразима „културе смрти“, док је био нешто прагматичнији у коришћењу контрацепције, допуштајући је само у случају да би се спречило ширење болести.

Папа Франциско и екуменски дијалог

Папа се из горепоменутих разлога залагао и залаже за међурелигијски дијалог, а нарочито за напредак екуменског дијалога са православнима, који имају посебно, привилеговано место, као и у случају његовог претходника Бенедикта XVI. Руска Црква (РПЦ) је изразила жељу да Франциско настави пут који је Бенедикт одлучно подuzeо. Још као епископ, Бергољо је имао обичај да присуствује Литургији за православни Божић код Руса, у руској Благовештењској катедрали у Буенос Ајресу, а имао је изванредне односе са Владиком Јустинијаном. Поред тога, 2007. године, када је Руска Православна Црква имала озбиљне проблеме у Аргентини због тога што су неке парохије отишле у раскол, он се самоиницијативно обратио аргентинским властима, подржавајући православну канонску позицију.

Оноси РПЦ и Католичке цркве су се погоршали почетком 1990-их година у вези са обновљањем Украјинске грекокатоличке цркве и спорова око имовине у западној Украјини, а нарочито од 2002. године – од оснивања католичке архиепископије у Русији (архиепархија и четири епархије). Под Бенедиктом XVI односи су се побољшали, јер у самој Русији проблем се решио, али је само делимично отклоњен на другим канонским територијама Московске Патријаршије и, нарочито слабо у Украјини. Из ових разлога, и чињеница да је ➤

актуелни папа био формиран и под утицајем једног украјинског грекокатоличког свештеника, а као епископ је неколико година управљао добрима Украјинских грекокатоличких парохија у Аргентини, и да је језуита, што у руској свести значи: *Онај ко једно говори а друго ради*, познати мисионар, протођакон Андреј Курајев на свом блогу изражава одређене сумње, и инсистира да ће до сусрета између Патријарха Кирила и папе моћи доћи само по решавању ових проблема.

Митрополит волоколамски Иларион Алфејев, председник Одсека спољних црквених веза РПЦ, викар Патријарха московског и стални члан Светог Синода, дели неке од наведених резерви, али гаји и више оптимизма. Са своје стране, католици напомињу као услов тог сусрета и спремност самог руског друштва, а не само РПЦ, и „ако друштво није спремно, не треба пожуравати ствари. Треба чекати и молити се... вероватније је да ће се овај сусRET одржати на неком другом месту, а не у Русији“ – рекао је генерални секретар католичке бискупске конференције Руске Федерације. После церемоније устоличења папе Франциска, Митр. Иларион Алфејев је, 20. марта, био са руском високом делегацијом на аудијенцији код Бергоља, и том приликом су новом папи уручили дар Патријарха Кирила – икону Богородице *Потпредај на смирење*, јер, како вели Алфејев папи: „Прве кораке Ваша Светости, после избора обележило је смирење“, нашта му је папа одговорио: „Ја немам смирења, и молим вас да се молите Господу да би ми га дао.“ Исту икону, 23 марта, папа Франциско поклањаја свом претходнику, Бенедикту XVI, испричавши да му је он приликом даривања одмах био пао на памет као прави адресат иконе

која изражава смерност, нашта је овај са одушевљењем одвратио: „Хвала ти, какав поклон!“

На инаугуралној мисији понтификата папе Франциска, били су такође присутни Васељенски Патријарх Вартоломеј (по први пут после раскола 1054. г.), Архиепископ Вашингтона, Митрополит све Америке и Канаде Тихон, Врховни Патријарх-Католикос свих Јермена Гарегин II, Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, као и многи други представници Православних Цркава, других хришћанских заједница, других религија и представници 132 земље које имају дипломатске односе са Ватиканом. Приликом аудијенције 20. марта, папа Франциско се окренуо Патријарху Вартоломеју називајући га „брате, Андреје“, алудирајући на то што су Апостоли Петар и Андреј били браћа, а по предању Андреј утемељује Цариградску Цркву, док Римску, по једнако сумњивом предању, оснивају Петар и Павле.

Многима није избегла чињеница да у свом првом говору Бергољо не говори о себи као папи и врховном поглавару, него преферира титулу епископа Рима. Такав дискурс се продужио и у наредна два дана, све док – по мојој претпоставци – му одговорни из курије нису скренули пажњу на могуће неспоразуме које таква терминологија може произвести, па стога почиње своју службу називати и папском. Инсистирање на свом идентитету као епископа Рима, може бити један од сигнала приближавања православној позицији, која би у том евхаристијском моменту видела и првенство у служби и тако римску доктрину приближила више једној „православној“ идеји *Првој међуједнакима*.

Овакав модератизам је још више наглашен и приликом

преузимања римске катедре, 7. априла, у Базилици Светог Јована Латеранског. Наиме, ритуал *Universi Dominici Gregis* је пре рецитовао како се папа поставља као виноградар високо да би надгледао виноград и да би „водио и чувао народ који ти је поверен“, док је сада кардинал Агостино Валини изговорио како папа „са овог изабраног места председава у љубави над свим Црквама и са чврстом деликатношћу све управља на путу светости“. Овде имамо враћање на једну древнохришћанску формулу Св. Игњатија Богоносца († око 107), Епископа антиохијског, који говори како Римска Црква председава у љубави. Све ово представља један процес удаљавања од идеје првенства схваћеног у јуридичком кључу, што је практично једини проблем који још увек не допушта пуно јединство Источне и Западне Цркве. Председавање у љубави и слози је једно решење које је било познато неподељеној Цркви, мада остају отворени проблеми интерпретације самог првенства, или како се сада обичава рећи, *ијетровске службе*, а не спровођења власти. Римокатолици имају озбиљан проблем да у свом дворишту објасне како власт у једној будућој наново уједињеној Цркви неће бити спровођена на Истоку у истом облику како се то дешава данас на западној хемисфери, као што и православни свет мора признati да никада реално није постојало само пуко *првенство међу једнакима*, него је оно укључивало и јуридички моменат, али који је на Истоку био веома ограничен. Ако љубав пре влада над законом, и ствари се на здравим основама избалансирају, пут који после Бенедикта наставља Франциско обећава да ће имати и своје крајње одредиште.

Осамдесет година од упокојења великог миљковског духовника

Схиархимандрит Амвросије (Курганов)

Ипођакон Андреј Тарасјев

У манастиру Мильково на Морави, 17/30. маја 2013. г. окупили су се „миљковци“ и „амвросијевци“ да се молитвено сете великог Аве

Владимир Курганов рођен је у селу Говорово, у Саранској области у Русији, јануара 1894. године. На студијама историје у Варшави среће истакнутог духовникаprotoјереја Константина Коронина који га упознаје са ректором Богословије у Тверима, Архимандритом Венијамином (Федченковим), потоњим архиепископом, за кога ће побожни младић остати до краја живота духовно везан.

По избијању рата Владимира наставља учење у Москви, где га затичу прво фебруарски, па крвави октобарски преврат. На Српском Црквеном Сабору 1917. г. упознаје другу изузетно значајну личност свог духовног живота: Архиепископа Антонија (Храповицког), потоњег чуvenог Митрополита кијевског и галицког, поглавара Руске Загранице Цркве. Зато није случајно да је Владимир већ тада пожелео и изабрао монаштво, као најпоузданijiји пут ка спасењу, те одлази у чуvenу Оптинску пустињу као искушеник.

Али недовољно зрео, млади Владимир напушта Оптину! Следи повратак кући, одлазак у грађански рат, евакуација из Крима са остацима Врангелове Беле армије. Током избегличког живота у Цариграду поново среће Митрополита Антонија, који га рукополаже за ипођакона и саветује му да отптује са осталом масом избеглица у Србију. Али сада је Владимир зрео за монашки живот. Сазнаје да је његов духовник Архиепископ Венијамин основао „руску“ обитељ у манастиру Петковица и одлази тамо. Тако отпочиње десетогодишње служење Амвросија Курганова у иночком чину.

После подвизавања у Петковици и двогодишњег боравка у руском манастиру у Бугарској крај Јамбала, по препоруци Митрополита Антонија он приhvата руковођење древним српским манастиром Мильково на Морави, недалеко од Свилајнца. Стигавши



Ваведење Пресвете Богородице у манастиру Мильково 1926. г.: Св. Јован Шангајски на дан свога монашког пострига; у средини је Митр. Антоније Храповицки, до њега Архм. Амвросије

јануара 1926. у тај манастир затекао је праву пустош: храм који прокишњава, њиве запуштене... Он и његова петорица искушеника пријањају на посао и већ кроз годину дана братство је бројало преко 20 душа, црква је поправљена и осликана на оштећеним местима, њиве и виногради обрађени, набављена стока...

Творац тог духовног и материјалног препорода беше свакако неуморни отац Амвросије. Он није наређивао – у свему је сам учествовао: и у богослужењима и у најтежим радовима, и у иконопи-

сању и у сталним поукама. Његови ученици су га следили са љубављу, не из опасности од неке казне, већ у страху да не ражалосте свог Аву.

О његовом раду дивно говоре кроз успомене Владика Антоније (Медведев) и наш блажени старапац Тадеј. Није чудо да су из те монашке кошнице изашли Св. Јован (Максимович), Архиепископ шангајски, и архиепископи лосанђелески Антоније (Сенкјевич), западноевропски Антоније (Барташевић) и његов брат Епископ Леонтије, Иван (Филип) Гарднер, сјајни зналац древног појања... многи архимандрити, професори, вероучитељи...

Почетком 1933. године јако се прехладио и, по наредби Митрополита Антонија, провео у Београду неко време на клиници. Али предосећајући скори крај измолио је повратак у своју обitelj. Није могао да учествује у дугим службама прве недеље Великог Поста, а последњу Литургију је одслужио у Недељу православља.

Уснуо је у Господу 17/30. маја 1933. у својој келији. Сахрањен је иза олтарске апсиде у порти свога Милькова. На опело су приспeli Митрополит Антоније, читав низ свештених лица Руске Загранице Цркве, велики број свештенства околних места и многи мештани.

Преподобни Аво Амвросије, моли Бога за нас!

Теолошки погледи

XLVI/1 (2013)

XLVI, свеска 1 за 2013. годину
Свети Архијерејски Синод СПЦ,
Београд 2013, 320 стр.
[ISSN 0497-2597]

У мају је из штампе изашла 1. свеска часописа *Теолошки погледи* за 2013. годину. На укупно 320 страна, нови број овог часописа читаоцима доноси радове домаћих аутора, преводе светоотачких текстова и радова страних аутора, осврте и приказе нових издања.

Ово је једанаesta свеска *Нове серије* овог часописа (покренуте 2008. године), са наново успостављеном нумерацијом годишта – од године оснивања часописа (1968), те носи ознаку годишта *XLVI*.

Нови број домаћег версконаучног часописа у продаји је доступан у књижарама Православног богословског факултета, а могуће га је поручити преко службе за претплату – (+381) 11 30-25-103, 30-25-113, 064/17-83-786, pretplata@spc.rs, као и преко уредништва – teoloski.pogledi@spc.rs.

Из садржаја нових
Теолошких погледа:

- Квинт Септимије Флоренс Тертулијан, „Против Праксеја (Поглавља 6–7)“ (са латинског превео Радован Пилиповић), стр. 3–6;

- Св. Климент Александријски, „Стромате (1.1.1.1–1.1.18.4)“ (са старогрчког превео Вук Машин), стр. 7–22;

- Саво Денда, „Личност – темељ обожења у учењу Старца Софронија (Сахарова)“, стр. 23–38;

- Желько Р. Ђурић, „Икона и савремени визуелни медији“, стр. 39–68;

- Ненад Д. Мијалковић, „Богословље Свете тајне свештенства у Римокатоличкој Цркви“, стр. 69–96;

- Јован Благојевић, „Левитско свештенство у опусу Излазак–Исус Навин – редови и службе –“, стр. 97–120;

- Борис Фајфрић, „Настанак Септуагинте“, стр. 121–136;

- Никола З. Поповић, „О проблему супротстављености јеванђелских Пасхи“, стр. 137–150;

- Милена Стефановић Сајц, „Свет(л)ост ореола: настанак и развој у оквиру хришћанске иконографије“, стр. 151–172;

- Ивица Чаировић, „Служба викарног епископа у 8. веку у Западној Европи“, стр. 173–188;

- Вукашин Милићевић, „Преговори о сазивању васељенског сабора из 1367. године“, стр. 189–226;

- Радован Пилиповић, „О српском пребегу из Босне 1873. године (Необичан канонски пријем пре 140 година)“, стр. 227–236;

- Адам А. Џ. Де Вил, „Спасење као преображење: литургијска со-тириологија Светог Максима Исповедника“ (превод са енглеског: Златко Вујановић), стр. 237–252;

- Мајкл М. Хоман, „Производња пива убацивањем хлеба у воду: ново тумачење Књиге Проповедникова 11, 1–2“ (превод са енглеског: Маријана и Срећко Петровић), стр. 253–260;



УДК 27-1 ISSN 0497-2597
Теолошки погледи
ВЕРСКОНАУЧНИ ЧАСОПИС

XLVI 1/2013

• Квинт Септимије Флоренс Тертулијан •
• Св. Климент Александријски • Саво Денда •
• Желько Р. Ђурић • Ненад Д. Мијалковић •
• Јован Благојевић • Борис Фајфрић •
• Никола З. Поповић • Милена Стефановић Сајц •
• Ивица Чаировић • Вукашин Милићевић •
• Радован Пилиповић • Адам А. Џ. Де Вил •
• Мајкл М. Хоман • Емануел М. Кареира •
• Ивица Живковић • Јадранка Ахлгрен •

Theological Views XLVI (1/2013)

- Емануел М. Кареира, „Антропички принцип“ (превод са италијанског: Зоран Ђуровић), стр. 261–274;

- Ивица Живковић, „Православно схватање папског примата (Одбрана докторске дисертације јереја Бобана Димитријевића)“, стр. 275–280;

- Јадранка Ахлгрен, „Иконописац на путу: иконе Мијалка Ђунисијевића (Поводом отварања изложбе икона Мијалка Ђунисијевића *Светлост од светlosti*, Центар за културу Ваљево, Ваљево, 12. април 2013)“, стр. 281–290;

- Прикази (стр. 291–317).

C. Пејровић

Отац Јован Мајендорф
Брак – православна перспектива
Отачник, БЕОГРАД 2012.

МАЈЕНДОРФОВА КЊИГА ЈЕ ДРАГОЦЕНА СВАКОМЕ КО СЕ ИНТЕРЕСУЈЕ ЗА ХРИШЋАНСКО ПОИМАЊЕ БРАКА. У ЊОЈ АУТОР ИСТРАЖУЈЕ ЗНАЧЕЊА КОЈЕ ЈЕ БРАК ИМАО У ЈУДАИЗМУ И НОВОМ ЗАВЕТУ, РАНОЈ ЦРКВИ И РИМСКОМ ПРАВУ, СВЕТОТАЈИНСКОМ ЖИВОТУ И, НА КРАЈУ, САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ. ТЕМЕ КОЈИМА СЕ БАВИ ЈЕСУ ДРУГИ БРАК, МЕШОВИТИ БРАКОВИ, РАЗВОД, АБОРТУС, ПЛАНИРАЊЕ ПОРОДИЦЕ И РОДИТЕЉСТВО... ОВА КЊИГА ЈЕ ОД НАРОЧИТОГ ЗНАЧАЈА КАКО ЗА СВЕШТЕНСТВО ТАКО И ЗА ВЕНЧАЊЕ И ОНЕ КОЈИ СЕ ПРИПРЕМАЈУ ЗА СВЕТУ ТАЈНУ БРАКА.



БЕОГРАД

Годишња изложба радова

У јубиларној дводесетој години од оснивања, Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију приредила је традиционалну завршну изложбу радова студената, која је трајала од 30. маја до 7. јуна. Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је свечаним отварањем изложбе потврдио спремност и вољу Цркве да се у савременом тренутку окрене лепоти и уметничком исказу.

Декан Академије,protoјереј-ставрофор др Радомир Поповић, пожелео је добродошлицу свим присутним: „У нашем престоном граду постоји више ликовних академија, али чини ми се да ова наша школа није обична академија, јер се наши студенти, поред технике цртања и сликања и разних других вештина, поучавају у вери и то је оно што их издваја од студената са других академија.“

У беседи на отварању, Патријарх српски Г. Иринеј је истакао да подржава све оне који умножавају своје таланте и уметнички и стручно прилазе црквеним уметностима и што предузимају један врло важан задатак – да као верујући људи, као хришћани, у оквиру Српске Православне Цркве, изображавају ликове светих људи Божијих.

Извор: www.akademijaspc.edu.rs/

МАНАСТИР ВИСОКИ ДЕЧАНИ Конференција о очувању блага

У манастиру Дечани је 30. и 31. маја одржана конференција групе византолога о очувању уметничког и културног блага на Ко-

сову и Метохији. Поред питања заштите културне и духовне баштине, на конференцији је разговарано и о унапређењу дијалога између припадника различитих вера те о дијалогу и контактима између источне и западне хришћанске уметности.



На конференцији која је одржана у организацији „Пријатеља манастира Високи Дечани“ (Amici di Decani), уводну реч је одржао др Франческо Скарфи, па се затим присутнима обратио игуман манастира архимандрит Сава. Учеснике конференције је поздравио и амбасадор Републике Италије Микаел Гифони, а потом су означају уметничких и културних достигнућа средњовековних православних манастира на Косову и Метохији говорили Катрин Жоливе Леви са Сорбоне, професор Валентино Паче, рестауратор Карло Ђантомаси. Предавањима су 30. маја присуствовали и представници италијанских карабињера који служе у оквиру мисије на Косову и Метохији.

Извор: Епархија рашко-призренска

БЕОГРАД

Декларација против ГМО

Скупштина града Београда усвојила је декларацију којом се не дозвољава узгајање и ширење генетски модификованих организама на територији главног града.

Циљеви декларације усвојене на заседању Скупштине града су поштовање Закона о генетски модификованим организмима, очување традиционалне производње здраве хране, производње органске хране и заштита здравља становништва

од непредвидивих штетних последица коришћења ГМО и производа од ГМО у исхрани.

Локална самоуправа Београда се обавезала и да ће предузети све одговарајуће мере како се пољопривредници и они који учествују у трговини пољопривредно-прехрамбеним производима, не би одлучили да нелегално узгајају и стављају у промет ГМО и производе од ГМО.

Организатори скупова против ГМО навели су да је до сада декларације против ГМО донело 68 локалних самоуправа у Србији, а најављено је да ће декларације разматрати Суботица, Нови Кнежевац, Ада и Сента.

Извор: <http://www.rts.rs/>

САД

Часопис *The Bible Translator*

Једна од водећих светских независних академских издавачких кућа SAGE Publications од почетка 2013. године издаје часопис *Преводилац Библије (The Bible Translator)* испред Уједињених библијских друштава. Како би часопис био боље представљен публици, до краја јуна ће на веб-сајту ове издавачке куће свим заинтересованим посетиоцима који се региструју бесплатно бити доступни постојећи бројеви часописа у електронском облику.

The Bible Translator је академски часопис посвећен теорији и пракси превођења Светог Писма. Први број је објављен још 1950. године а часопис излази три пута годишње: у априлу, августу и децембру.

Намењен је првенствено преводиоцима који се баве превођењем Светог Писма, али и научницима и студен- ➤



НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

тима који су заинтересовани за ту област. Часопис се може читати на tbt.sagepub.com.

Извор: SAGE Journals,
<http://online.sagepub.com/>

САД

Леворуке особе у Светом Писму

У Светом Писму се леворуке особе помињу само на три места – и на сва три места се ради о члановима племена Венијамино-ва. Да ли су ови људи из племена Венијаминова били леворуки по природи или су тако васпитавани? Савремена проучавања генетике би можда могла да расветле овај занимљив случај.

У Старом Завету се на три места помињу леворуки људи: у причи где Аод убија цара моавског (Суд. 3, 12–30), затим се помиње 700 синова Венијаминових који су гађали из праћке у длаку не промашујући (Суд. 20, 16) и неких двадесетораца ратника који су били и десноруки и леворуки а који су дошли да подрже Давида у Хеврону (1 Дн. 12, 2). Све ове приче о леворуким људима се у Светом Писму јављају у контексту војске и ратовања и сви ти људи припадају племену Венијаминовом.

У јунском издању часописа *Biblical Archaeology Review* професори Бојд Сиверс и Џоана Клајн наводе истраживања у генетици, али и библијске текстове, те долазе до закључка да се можда радило подједнако и о генетском наслеђу колико и о васпитању.

Припадници племена Венијаминовог су можда били генетски предодређени на леворукост, или су синови Венијаминови који су били ратници можда били обучавани да буду леворуки – јер би им то била значајна предност када би се борили са деснорукима.

С друге стране, могуће је и да су се аутори Светог Писма у овом случају послужили игром речи; наиме, *Венијамин* значи „син (моје) десне руке“ – могуће је да ово упућује на иронију којом су

се послужили библијски писци, карактеришући Венијаминово колено као леворуке „синове десноруких“... Иначе, поред чувеног судије Аода и поменутих ратника, племену Венијаминовом су припадали и Саул, први јеврејски цар (1 Сам. 10, 21), као и Ап. Павле (Флп. 3, 5).

Извор: www.biblicalarchaeology.org/



НОВИ САД

Промоција зборника

У уторак, 4. јуна 2013. године, у свечаној дворани Матице српске у Новом Саду одржана је промоција зборника *Евројске цркве и људска права – Актуелни изазови и материјал за обуку*, издање на српском језику.

Уводну реч на овом скупу изговорио је Епископ новосадски и бачки Г. Иринеј, а присутне су поздравили професор др Драган Станић, председник Матице српске и господин Хенри Боне, директор Фондације Конрад Аденауер у Србији.

Промоцији зборника су присуствовали господин Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада и госпођа Миланка Бркић, члан градског већа за културу града Новог Сада, професор др Дарко Танасковић, неколико професора Богословског факултета Универзитета у Београду, свештенство првог и другог архијерејског намесништва новосадског и велики број вероучитеља.

Епископ Иринеј је одржао кратко али садржајно предавање на тему *Православна Црква и људска права*, а о књизи *Евројске цркве и људска права* говорили су господин Давор Салом и аутор – мр Елизабета Китановић, секретар Комисије за цркву и друштво Конференције европских цркава у Бриселу.

Извор: <http://www.eparhija-backa.rs/>

НОРВЕШКА

Свето Писмо – бестселер

У Норвешкој, једној од најсекуларнијих земаља Европе, Свето Писмо се ове године нашло међу најпродаванијим књигама са пратних чак 157.000 примерака.

У октобру 2011. године је Норвешко библијско друштво објавило нови превод Светог Писма, а Даг Смемо, менаџер ове издавачке куће, каже да је за овогуку популарност заслужан управо добар превод.

Библијско друштво консултовало је стручњаке за грчки и јеврејски језик а за усавршавање превода је ангажовало књижевнике попут Карла Овеа Кнаусгара.

„Увек је незгодно када се ради нови превод Библије“, објашњава Смемо. „Људи кажу да воле стару верзију, такву каква јесте. Али ми смо применили веома темељну процедуру, ангажовали песнике и писце, световне људе и вернике, и целу књигу прелазили реч по реч, тако да не само да имамо савршен превод јеврејског и грчког већ и одличан ток норвешког језика. Читоци кажу да је веома добар превод, што видимо и по критика-ма како конзервативних тако и световних група. И не купују је само хришћани већ и атеисти – Библија је важна за нашу културу и нацију“, додао је он.

Смемо признаје да је тираж изненадио све у Норвешком библијском друштву – 157.000 копија је огромна цифра за земљу величине Норвешке.

Извор: www.dailymail.co.uk

БУГАРСКА

Подводна капела

У бугарском одмаралишту Приморско ће се ускоро појавити необична грађевина – подводна капела, саопштава „Руска газета“. Све је спремно за подизање храма. Локални свештеници су већ освештали основу грађевине, камене плоче са хришћанским натписима, крст, свећњак, икону Светог Николе у бронзаном оквиру и таблицу са изгравираном фразом „За једнак број“ (са жељом за једнак број зарона и изрона).

У суботу, 1. јуна, почела је изградња ове капеле и то мало јужније од рта Борун, на дубини од дванаест метара. Елементи капеле, довожени чамцима, погружавани су падобранима „за меко слетање“ на дно. Чланови локалног ронилачког центра који су организатори изградње ове подводне капеле, прве у југоисточној Европи, сматрају да ће храм бити подигнут убрзо. А онда сваки ронилац може тамо да постави свећу, додуше хемијску, да гори у води.

Извор: <http://radiosvetigora.wordpress.com>



ИТАЛИЈА

Најстарији свитак Тора

Италијански научник Мауро Перани недавно је открио један свитак за који верује да је најстарији комплетан свитак Тора. Ова недавно датирана манускриптна Тора (Сефер Тора) – свитак на којем су руком записани читави текстови Постања, Изласка, Књиге Левитске, Бројева и Поновљених заcona – написана је између 1155. и 1225. године. Монументална вредност овог свитка је више

од једног века била непримећена, наиме 1889. године ова је књига грешком у Библиотеци Болоњског универзитета каталогизована као Сефер Тора из 17. века. Састављајући каталог јеврејских рукописа који се налазе у Библиотеци Болоњског универзитета, Перани је приметио да је овај свитак, дужине преко 30 метара, знатно старији од године под којом је заведен. Штавише, у свитку нису праћени стандарди писања које је увео Моше Мајмонидес, истакнути јеврејски средњовековни научник, на самом почетку 13. века. На Универзитету Саленто и Универзитету у Илиноју је затим палеографском анализом и радиокарбонским датирањем утврђено да се заиста и ради о манускрипту писаном у 12. или 13. веку.

Извор: *Biblical Archaeology Review*



ПАКИСТАН

Прва православна црква

Тренутно се у Пакистану гради прва православна црква. Изградњу је покренуо о. Јован Танвир који је 2008. године рукоположен за првог пакистанског православног свештеника. Упоредо са изградњом храма, о. Јован се уз помоћ локалне заједнице бави мисионарском делатношћу и хуманитарним радом.

Извор: <http://orthodoxpakistan.org>

ВАТИКАН

Папа о Сирији

На скупу који је 5. јуна организовао Папски савет *Cor Unum* папа Фрања се помолио за мир у Сирији и обратио се тамо-

шњим хришћанима рекавши да треба да остану на својим огњиштима без обзира на рат који је захватио ту земљу.

„Ове заједнице имају задатак да и даље, ту, у месту у којем су рођени, сведоче хришћанску веру. Тренутно је императив да им читава хришћанска заједница помогне у томе“, истакао је папа.

Скуп је организован у Дому Свете Марте и посвећен је римокатоличким доброворним организацијама које помажу сиријским избеглицама како у самој земљи тако и у окружењу.

„Знам да се сусрећете са непрекидним насиљем те се поново молим за мир“, додао је папа Фрања.

Извор: www.catholicnewsagency.com

ГРЧКА

Човекольубље Цркве

У уторак, 4. јуна ове године, састао се Свети Синод Цркве у Грчкој, под омофором Архиепископа атинског Јеронима. Међу саопштењима која су разматрана нашао се и извештај о филантропској делатности Цркве током 2012. године.

Синодска комисија за друштвену добробит изнела је податак да су током 2012. године Атинска архиепископија и митрополије Цркве у Грчкој потрошиле 106 милиона евра за одржавање и деловање црквених институција које се баве доброврним делатностима.

Православна Црква у Грчкој се у великој мери бави хуманистичким радом како би што више помогла онима којима је помоћ најпотребнија. У саставу ове помесне Цркве постоји чак 700 институција које се баве хуманистичким радом.

Само у току једног дана Атинска архиепископија и остale митрополије у Грчкој с љубављу спреме више од 50.000 оброка – како за Грке тако и за странце који се хране у народним кухињама при Цркви.

Извор: <http://theorthodoxchurch.info> 

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић



НА НОВОМ БЕОГРАДУ **Смотра духовног беседништва**

Једанаеста смотра духовног беседништва средњошколаца, одржана средином маја 2013. године у Храму Св. великомученика Георгија на Старој Бежанији на Новом Београду, није била такмичарска, а ученици су показали високо умеће да бираним речима у својим беседама искажу мисли о појединачним духовним и животним питањима. Циљ ове смотре је да Православна Црква са поверењем отвори младим људима још једно место на којем ће моћи да се баве квалитетним духовним активностима и да буду подстакнути у проналажењу личног, унутрашњег духовног пута који ће их водити кроз живот.

Ове године се дванаест средњошколаца сабрало у Храму Св. великомученика Георгија да под куполама ове цркве покажу Богу, себи и људима да лепота речи и посвећености својим идеалима није замрла, и да без обзира на младост могу добро да сагледају духовне вредности и проблеме света у коме живе, да то опишу речима и пренесу слушаоцима у облику беседе.

Смотру духовног беседништва је 2003. године осмислио и из године у годину успешно водиprotoјерје Владимир Замахајев, парох при Храму Св. великомученика Димитрија на Новом Београду.

У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ **Слава вероучитеља и такмичење**

По благослову Епископа сремског Г. Василија, у Сремској Митровици је средином маја 2013. г. одржано тимско такмичење из веронауке на којем су учествовали ђаци из свих школа са подручја архијерејског намесништва сремскомитровачког. Такмичење је замишљено као део манифестија предвиђених за 2013. годину када

У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Такмичење из вјеронауке

У организацији Републичког педагошког завода Републике Српске и СПЦ, средином маја 2013. у манастиру Св. Петра и Павла у Петровом Пољу, Требиње, одржано је завршно Републичко такмичење из православне вјеронауке. На такмичењу су учествовали ученици 5. разреда основне школе, а тема такмичења била је *О бојослужењу у Православној Цркви*. Побједница такмичења за школску 2012/13. годину је ученица ОШ „Свети Сава“ из Бијељине Николина Петровић. Послије проглашења побједника у манастиру је организован заједнички ручак за све ученике, вероучитеље и остale госте, а након тога су сви заједно посјетили херцеговачку Грачаницу. Награде за овогодишње Републичко такмичење обезбиједио је предсједник Катихетског одбора новоизабрани Владика зворничко-тузлански Г. Хризостом.



Текст и фото: Славољуб Лукић

обележавамо 1700. годишњицу Миланског едикта.



У узрасту од првог до четвртог разреда прво место су заузели ђаци ОШ „Јован Поповић“ из Сремске Митровице. Победници за узраст до петог до осмог разреда су ђаци из ОШ „Јован Јовановић Змај“ из Сремске Митровице. Победници међу средњошколцима су ђаци Митровачке гимназије. На крају су се сви ђаци учесници квиза окupили 24. маја са својим вероучитељима у Саборном храму Св. великомученика Димитрија и прославили своју славу – Св. Кирила и Методија. После Свете Литургије и сечења славског колача уручене су вредне награде и признања ђацима и вероучитељима.

Архијерејски намесник сремскомитровачки протојерје Саво Ракића

У БЕОГРАДУ

Комора за чување Београд-ског четворојеванђеља

У Музеју града Београда, 30. маја 2013. г., представљена је специјална

комора за чување предмета од органског материјала. Комору, која је дело домаћих стручњака, представили су Владимир Томић, кустос Музеја града Београда, Зоран Пекић, конзерватор-саветник и Душан Петровић, конструкција енергије. У овој комори ће се чувати вредан примерак Београдског четворојеванђеља, прве књиге штампане у Београду. Уз њу биће похрањене и рукописне и штампане књиге, литографије знаменитих Срба (међу којима и патријараха и епископа), као и писана грађа чланова династија Обреновић и Карађорђевић. Конструктори су такође рекли да је урађен и прототип коморе за ризницу манастира Хиландара.

Данко Стражинић

УАЗАЊИ

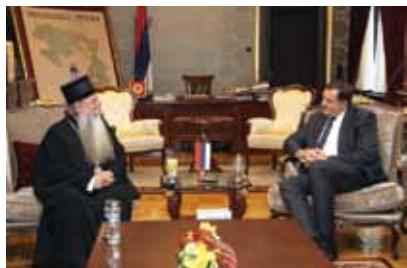
Прослава и квиз

Дана 3. јуна 2013. г. ОШ „Радомир Лазић“ и Храм Св. бесребреника Козме и Дамјана из Азање били су организатори пригодне свечаности поводом прославе 1700 година од доношења Миланског едикта. Том приликом је организован и квиз за ученике основних школа са подручја општине Смедеревска Паланка на тему „1700 година Миланског едикта“ о животу и делу Св. цара Константина и православној веронауци.



У квизу су учествовали екипе четири основне школе: „Херој Радмила Шишковић“, „Херој Иван Мукер“, „Олга Милошевић“ и домаћин ОШ „Радомир Лазић“. Иако резултат није био у првом плану, већ жеља да се нешто више научи о животу и делу Константина Великог, поменимо да је у квизу победила екипа школе домаћина – ОШ „Радомир Лазић“ у саставу: Тања Илић (5. разред), Александра Вулићевић (6. разред), Катарина Витић (7. разред) и Валентина Даниловић (8. разред).

*Дамир С. Живковић, наставник историје,
и Бојан Стојадиновић, вероучитељ*



У БАЊА ЛУЦИ

Предсједник РС разговарао са Епископом Хризостомом

Предсједник Републике Српске г. Милорад Додик разговарао је 5. јуна 2013. године у Бања Луци са новоизабраним Епископом зворничко-тузлanskим Г. Хризостомом. Предсједник Додик је пожелио Епископу Хризостому да успјешно и на корист и радост народа води епархију која му је повјерена. Састанку је присуствовао и в. д. директор Републичког секретаријата за вјере г. Јово Турањанин.

Извор: predsjednikrs.net

У ПОДГОРИЦИ

Промоција зборника

У крипти Саборног храма Вајсбреха Христовог у Подгорици, у петак, 7. јуна 2013. године, представљен је зборник научних радова „Ђурђеви Студији и Будимљанска епархија“. На промоцији су говорили Митрополит

Апел за помоћ

Свештеник Владимир Живковић из Бечмена има 33 године, отац је троје деце. О. Владимир је оболео од акутне мијелоидне леукемије и налази се на клиничком лечењу. Одређена средства већ су сакупљена, али потребно је сакупити још 80.000 евра.

Епархија сремска покренула је акцију прикупљања средстава. Помоћ за о. Владимира можете уплатити на текући рачун број 205-9011005008373-28, Комерцијална банка, на име Сретена Лазаревића; сврха: лечење свештеника Владимира. Благодарећи помоћи Добротворног фонда СПЦ „Човекољубље“, Телеком Србије одобрио је СМС број 3494 преко којег, слањем празне поруке, можете уплатити 100 динара за лечење о. Владимира.

Модератор вечери био је свештеник Предраг Шћепановић, а организатор промоције Епархија будимљанско-никшићка.

Извор: Radno Svetopisora

У БЕОГРАДУ

Научни скуп о Миланском едикту

У организацији Центра за истраживање религије, политike и друштва, а у сарадњи са Институтом за студије културе и хришћанства и Богословским друштвом *Ошчник*, у Београду је 7. јуна 2013. године одржан научни скуп под називом „Друштвено-политичке импликације Миланског едикта: политичка теологија Миланског едикта“. Учесници су из угла различитих научних дисциплина представили нова сагледавања утицаја овог документа на европски и модерни контекст, као и на значај верске толеранције и улогу хришћана у савременом друштву. На скупу су учествовали теолози, социолози, културолози и психологи из различитих конфесија (о. Вука-

шин Милићевић, др Никола Кнежевић, др Игор Ђурчић, доц. др Давор Цалто, мр Сергеј Беук, Славиша Костић, Бојан Бошковић, Александар Шибул и Владимир Марјановић).

Данко Стражинић

У МАНАСТИРУ ХИЛАНДАР

Посета поглавара РПЦ

Патријарх московски и све Русије Кирил, са званичном делегацијом Руске Православне Цркве, посетио је манастир Хиландар 6. јуна 2013. године. У саставу руске делегације били су Митрополит волоколамски Иларион, председник Одељења за међуцрквене везе (OMB) Московске Патријаршије; Епископ солнечногорски Сергије, директор Административног одељења Московске Патријаршије и други. У посети Хиландару су били и Митрополит мијетски Апостол као представник Васељенске Патријаршије на Светој Гори; Архиепископ сергијевскопадски Теогност, игуман манастира Свете Тројице Светосергијевске лавре; схиархимандрит Илија (Ноздрев); представници руске државе и генерални конзулат у Солуну А. А. Попов.

После срдачног дочека на улазу у манастир, Патријарх Кирил се упутио ➔

15. јун — 1110

ПРАВОСЛАВЉЕ 43

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

ка Саборној цркви Ваведења Пресвете Богородице. У цркви, у којој се иначе налази чудотворна икона Пресвете Богородице Тројеручице, Његова Светост Кирил служио је благодарење.



У свом обраћању Његова Светост Патријарх московски и све Русије Кирил истакао је значајан сусрет у историји руских и српских монаха, када је Свети Сава, оснивач Хиландара, започео свој монашки пут у руском манастиру Светог Пантелејмона на Светој Гори (он није далеко од његове данашње локације, сада је то скит Стари Русик). Србија и Русија су увек били заједно у најтежим животним околностима, два народа никада се нису борили један против другог и увек су пружали подршку један другом, истакао је Патријарх Кирил. „Данас доживљавамо трагедију Косова и Метохије – духовног средишта СПЦ. И зато је врло важно да се Хиландар моли за српски народ,“ изјавио је Патријарх.

Његова Светост је поклонио игуману манастира Архимандриту Методију напрсни крст. Манастир Хиландар је од поглавара Руске Православне Цркве добио на поклон и икону Касперовске Царице небеске.

Поклонивши се светим моштима угодника Божјих у олтару Саборне цркве, Патријарх се упутио према извору Светога Саве, одакле је ведром довукао воду и умио се, а потом је обишао лозу Светог Симеона Мироточивог.

Извор: Московска Патријаршија

УАЕМ

Завршни скуп вероучитеља

У суботу, 8. јуна 2013, одржан је завршни скуп вероучитеља Архиепископије београдско–карловачке за школску 2012/13. годину. Скуп је почeo евхаристијским сабрањем у малом храму Светог Саве којим је

началствовао новоизабрани Епископ бихаћко–петровачки Г. Атанасије, који је до сада био на челу Одбора за верску наставу Архиепископије београдско–карловачке. Након причешћа, Владика Атанасије је произнео молитву благодарења Богу за крај школске године, а потом се обратио вероучитељима нагласивши да је поносан што је руководио њиховим радом и да је сарађујући са катихетама много научио од њих.



Радни део састанка је одржан у просторијама Народне библиотеке Србије, на коме је вероучитељима укратко представљен Извештај о раду у протеклој школској години. На крају састанка, Епископ Атанасије је лично вероучитељима поделио нови број часописа Одбора за верску наставу АЕМ *Православни катихеја* и зборник радова *Лиштурџијско богословље*.

Из Канцеларије за верску наставу
Архијереског епископије београдско–карловачке

У НЕВЕСИЊУ

Прослава јубилеја Миланског едикта

Литургијско сабрање, културни програм, донаторски ручак и народно весеље уприличени су 9. јуна 2013. године у Касарни „Невесињска пушка“ у Невесињу. Обиљежавању великог јубилеја, које је организовала Епархија захумско–херцеговачка и приморска под покровитељством предсједника Републике Српске г. Милорада Доди-

ка, присуствовало је око пет хиљада вјерника из Захумско–херцеговачке и Будимљанско–никшићке епархије и Митрополије дабробосанске. Светом Архијерејском Литургијом началствовао је новоизабрани Владика зворничко–тузлански Г. Хризостом уз саслужење Преосвећене Господе епископа будимљанско–никшићког Јоаникија, захумско–херцеговачког и приморског Григорија, новоизабраног бихаћко–петровачког Атанасија и умировљеног захумско–херцеговачког Атанасија.

Новоизабрани Владика зворничко–тузлански Г. Хризостом истакао је послиje Свете Архијерејске Литургије да српски народ баштини наслеђе отаџбине цара Константина.



– Цар Константин је доказао да имамо право да се бранимо, да се боримо непрестано и изнова за своја права на опредјељење, слободу живљења и вјеровања, те да нам нико не може одузети оно што је наше вијековима. Морамо бити одлучни, храбри и достојанствени, баш као што је био и цар Константин, да чувамо наше велико богатство и нашу светињу живота, – нагласио је Владика Хризостом. Он је истакао да је цар Константин Миланским едиктом дао слободу хришћанству.

– Цар Константин је направио један велики потез, практично је премјестио престоницу из Рима у Цариград, или још већи значај је био духовни:

Прослава 40 година матуре – Матуранти богословије

„Свети Сава“ у Београду

Матуранти богословије „Свети Сава“ у Београду, који су дипломирали школске 1972/73. године, ове (2013) године славе четрдесет година матуре.

Прослава ће се одржати у богословији „Свети Сава“ у Београду на Духовски четвртак, 27. јуна 2013. године. Света Литургија и парастос упоокојеним школским друговима почиње у 9 часова.

За ближа обавештења обратити се Милутину Душанићу, бр. тел. 064/432-4227.

Сећање наprotoјереја-ставрофора Ратка Шиповца (1944-2008)

што је дао слободу хришћанима, који су три вијека били гоњени, – казао је Владика Хризостом и нагласио да дјела Светог Константина имају далекосежне историјске пољедице које се тичу и нас и нашег времена и да идући Константиновим стопама овај јубилеј прослављамо у једноставности и чињењу добра.



Средства прикупљена на донаторском ручку биће употребљена за Фондацију „Свети Вукашин“, која помаже породицама са троје и више дјеце, за изградњу Спомен-цркве Васкрсења Христовог у Пребиловцима и за Дневни центар дјеце са посебним потребама „Моја нада“ у Невесињу. Овој хуманој акцији одавало се 700 донатора, чиме је добила епитет највеће донаторске акције организоване икад у Невесињу.

– До сада је у 160 дома стигла помоћ путем наше фондације, а не смијемо заборавити ни будућност ни прошлост ни наше Пребиловце које обнављамо, – рекао је Владика Григорије.

У склопу обиљежавања 1700. годишњице од објављивања Миланског едикта прослављене су слава општине Невесиње и слађаког Храма Светих Константина и Јелене.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

У ЕПАРХИЈИ ВРАЊСКОЈ

Посета Митрополита Игњатија

Митрополит димитријатски Игњатије (Волос, Грчка), у пратњи неколико свештеника и 50-ак верника, налази се на поклоничком путовању по Србији. Током свог боравка, од 13. јуна до 19. јуна, Митрополит Игњатије ће се поклонити светињама, пре свега манастирима: Свети Прохор Пчињски, Љубостиња, Жича, Студеница, Милешева и Ковиљ. Митрополит ће се поклонити Преподобном Јустину Ђелијском и Врањском у манастиру Ђелије и Светом Владици Николају у манастиру Лелић, као и Светом великомученику Теодору Тирону у манастиру Ново Хопово.

Митрополит Игњатије је познат као велики пријатељ српског народа. Академија митрополије у Волосу је место где се годинама окупљају представници Православних Цркава, да би размењивали искуства и идеје, о разним питањима. Митрополит је иницирао и стварање Православне организације *Лекари љубави*, чији је оснивач и активни члан била и Врањска епархија.

Драган Тагић

УДЕЧАНИМА

Гости из Софије

Професор Богословског факултета у Софији Димитрије Желев са својим студентима посетио је 9. јуна 2013. манастир Високи Дечани. Свету Литургију је служио Архимандрит Сава, игуман манастира Дечани, уз саслужење protoјереја-ставрофора Милије Арсовића, protoјереја Петра из Бугарске, синђела Јована из Врањске епархије, јеромонаха Саве, игумана манастира Венчац код Аранђеловца, као и архијакона Кирила Дечанца и ђакона Милана из Митровице.

Поред групе од четрдесетак студената из Бугарске, у Литургији је учествовало око 80 верника из Београда и Епархије шумадијске.

Извор: Епархија рашко-призренска

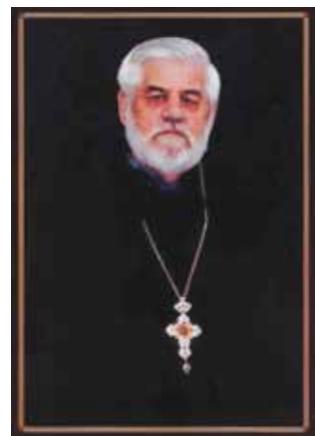
Са Ратком сам се познавао од 1961, више од педесет година. Упознали смо се у школи коју смо заједнички много волели јер нас је прихватила из наших посве пасивних крајева Херцеговине, давши нам своје топло окриље за наше интелектуално узрастање. Та школа је Богословија Светог Саве у Београду. Учећи, упознавали смо један другог. Стварали смо темеље другарства и створили трајну братску љубав која се претворила у кумство и пријатељство нас и наших породица кроз цео век. Завршивши богословију закључили смо да смо на правом путу, уз искрену жељу да коначно схватимо Христову веру и пут којим ћемо ићи.

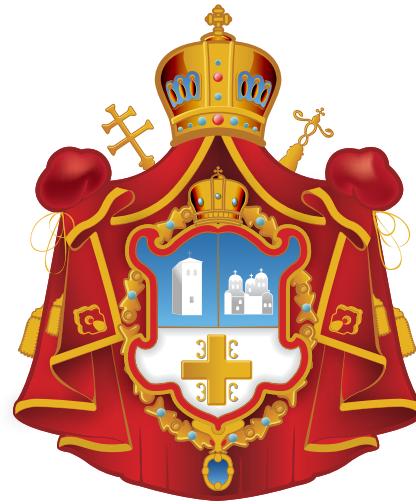
Узвишиeni свештенички позив јесте служба Богу и роду своме, служба пастиви. Извршити тај свети задатак значи одужити се и једном и другом. Старање и брига свештеника о поверионом му стаду далеко прелази границе породичног прага... Он је управо душебрижник и стални чувар који будно бди над својом паством.

Ово је веома озбиљно схватио јунак мага писања, отац Ратко, па га још и због тога желим приказати. Да би што више проширио видокруг свога знања и звања, иако то није било, у оно и тешко време, нимало лако, ванредно је дипломирао на Богословском факултету СПЦ у Београду.

Његов пастирски рад, на свим парохијама где је делао, остаће у дубоком сећању свима. Свака његова беседа била је веома садржјана и поучна и свакоме приступачна. Посебну пажњу скренуо је на себе као старешина и архијерејски намесник. Од старешина је био цењен, а од млађих поштован. Свачији рад, ма он био и мали, знао је да цени и награди, неуке да поучи и снисходи, посебне и претрпи. Оваквим својим ставом стекао је признање својих старешина, па је одликован свим свештеничким одликовањима до напрсног крста. У његовој личности била је заступљена пуна свештеничка личност.

*Протојереј-ставрофор Ратко Савић
духовник у параклису Св. Луке Симферопољској
при Војномедицинској академији у Београду*





Конкурс за упис у I разред богословијâ Српске Православне Цркве за 2013/14. школску годину

Св. Архијерејски Синод на седници одржаној 14. маја 2013. г., под бр. 604/зап. 543, донео је следећу одлуку:

„На основу чл. 9 Уредбе о богословијама Српске Православне Цркве, за наредну школску 2013/14. годину у I разред богословијâ Српске Православне Цркве примити следећи број ученика:

ЕПАРХИЈА	ЗА БОГОСЛОВИЈУ							Свега:
	Св. Саве	Св. Кирила и Методија	Св. Арсенија	Св. Три Јерарха	Св. Петра Дабробосан- ског	Св. Петра Цетињског	Св. Јована Златоуста	
1. Београдско-карловачка		1				1	3	5
2. Аустралијско-новозеландска		1						1
3. Аустријско-швајцарска			1					1
4. Банатска	2	2	2			2		8
5. Бањалучка	1	1	1	2	2		1	8
6. Бачка	2	2	2				2	8
7. Бихаћко-петровачка			1	1		1	1	4
8. Браничевска	2	1			1	1		5
9. Британско-скandinавска						1		1
10. Будимска	1							1
11. Будимљанско-никшићка						3	1	4
12. Ваљевска	1			2		1	2	6
13. Врањска		2					2	4
14. Горњокарловачка				3	2			5
15. Дабробосанска	1				5	1		7
16. Далматинска				5	1			6
17. Жичка	1	1	1		1	1	1	6
18. Загребачко-љубљанска	1		1	2				4
19. Западноамеричка	1							1
20. Западноевропска			1					1
21. Захумско-херцеговачка			1		1	1		3
22. Зворничко-тузланска	2		1		2	2		7

23.	Источноамеричка			1				1	2
24.	Канадска		1	1					2
25.	Крушевачка		4			1		2	7
26.	Милешевска					1			1
27.	Нишка	2	6						8
28.	Новограчаничко-средњезападноамеричка	1		1					2
29.	Осечко-пољска и барањска			1	1				2
30.	Рашко-призренска		3	1		1	1		6
31.	Славонска			1	1				2
32.	Средњевропска					1			1
33.	Сремска	1		4			1		6
34.	Темишварска	1	1	1		1			4
35.	Тимочка	1	1	1				1	4
36.	Црногорско-приморска		1				4		5
37.	Шабачка	1			2		1	1	5
38.	Шумадијска	2	1	1		1		3	8
39.	Аутономна Охридска Архиепископија	1	1	1	1	1	1	1	7
Свега:		25	30	26	20	22	23	22	168

Школовање у богословији траје пет година, уз обавезно полагање завршног богословског испита.

Сви примљени ученици биће смештени у школском интернату, и у истом уживати: храну, огрев, осветљење и лечење у случају болести.

Кандидат за пријем у богословију треба да испуњава ове услове:

1. да није старији од 18 година;
2. да није ожењен;
3. да је завршио основну школу, најмање са врло добрым успехом и примерним владањем;
4. да је душевно и телесно здрав;
5. да има развијен слух и глас за певање; и
6. да има основно знање катихизиса и познавање Господњих и Богородичних празника.

Молбе за пријем подносе се одмах надлежном архијереју, преко надлежног парохијског свештеника.

Уз молбу прилажу се следећа документа:

- а) оригинал извод из матичне књиге крштених, издат од надлежног пароха;
- б) сведочанство о завршеној школи, заједно са ђачком књижицом и оценама;
- в) лекарско уверење да је душевно и телесно здрав;
- г) уверење надлежног парохијског свештеника о владању и подобности за свештенички чин, и да није ожењен;
- д) писмени пристанак родитеља/старатеља да кандидат може учити богословију;
- ђ) писмену обавезу своју и својих родитеља/старатеља, потврђену од надлежног пароха, да ће уредно уплаћивати управи богословије одређени допринос за своје издржавање у интернату шко-

ле (осим родитеља и старатеља, ове обавезе могу дати и епархије, црквене општине и манастирске управе, у којем случају дотични ученик је њихов питомац);

Молба се таксира по Правилнику о наплати црквених такса.

По истеку рока за подношење молби, надлежни архијереј одредиће комисију од три члана, која ће прегледати приспеле молбе, и установити – који од пријављених кандидата испуњава услове; па онима који не испуњавају одмах вратити молбе са свима прилозима; а оне који испуњавају позвати на подношење пријемног испита. Поред другог, посебну пажњу обратити на слух и глас кандидата. На основу резултата овог испита, архијереј ће одлучити које кандидате и за коју богословију прима као будуће свештеничке кандидате за своју епархију.

Све ово обавити благовремено, и о резултату известити Свети Архијерејски Синод и управу дотичне богословије – најдаље до 15. августа 2013. године. Управи доставити документа примљених ученика, осим оних под г), д), и ђ), које задржати за архиву епархије.

Непримљеним кандидатима одмах вратити њихова документа; а примљеним издати потврду о пријему, и саопштити им да се 31. августа ове године јаве управи богословије за коју су примљени.

На основу ових потврда и примљених извештаја, управе богословија ће извршити упис у I разред, и о томе одмах – уз доставу списка – известити Свети Архијерејски Синод.“

За председника
Светој Архијерејској Синоду
Члан, Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије

Каменорезачка радионица Јаспис и Сард

Цара Душана бр. 2, Аранђеловац
<http://www.jaspisisard.co.rs/>
064/1938710

Све за цркве – од камена:

- иконостаси
- подови
- свети престоли
- розете
- крстови, споменици
- горња места, синтроноси...



НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки последи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светошавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО – у Руса, Грка и Светогорца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: **са програмирањем** и откуцањем часова и четвртина, а по избору и **даљинским управљањем**.

ПРЕДНОСТИ : 1.1. Звоњење не потреса звоник; 1.2. Знатно више звона стаје у исти простор; 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење одмах почне, односно престане; 1.4. Качење звона је простије и знатно јефтиније; 1.5. Потрошња ел. енергије је нижа; 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити; 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирани изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета. Најсвежије: манастири Жича, Копорин; храм у С. Паланци.

2. **ОБНОВА** старих, механичких, од историјског значаја часовника

3. **ЧАСОВНИЦИ** нови и тачни – сами се пребацују на „зима-лето“ време.

Скуп аутора „ЖЕЛ-МИР“

САЈТ: zelmir.atspace.com;

EMAIL: szeljko7@gmail.com

Телефони: 026/312 752 и 065/920 5 851; 064/20 80 145